

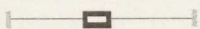
**EESTI
ADVOKATUUR**

**AASTARAAMAT
2007**

EESTI
ADVOKATUUR

AASTARAAMAT
2007

TALLINN 2008

EESTI ADVOKATUUR

AASTARAAMAT 2007

TALLINN 2008

SISUKORD

Eesti Advokatuuri üldkogu otsused 2007	5
Eesti Advokatuuri esimehe Aivar Pilve ettekanne (aruanne) Eesti Advokatuuri üldkogul 13. märtsil 2007. a Tallinnas	10
Eesti Advokatuuri juhatuse aruanne advokatuuri üldkogule 21. veebruaril 2008. a Tallinnas	45
Ülevaade eetika- ja metoodikakomisjoni tööst 2007. aastal ..	74
Revisjonikomisjon	76
Ülevaade kutsesobivuskomisjoni tööst 2007. aastal	77
Õnnitleme	80
Ülevaade Eesti Advokatuuri aukohtu tegevusest 2007. aastal	81
In memoriam	91
Eesti advokaadid (seisuga 01.01.2008)	92
Liikmesuse peatanud advokaadid (seisuga 01.01.2008)	127

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU

OTSUSED 2007

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU

OTSUS nr 1

13. märts 2007. a

Eesti Advokatuuri majandustegevuse aastaaruande
ja revisjonikomisjoni aastaaruande kinnitamine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 4, Eesti
Advokatuuri üldkogu

O T S U S T A B :

Kinnitada advokatuuri 2006. aasta majandusaasta
aruanne ja revisjonikomisjoni 2006. aasta aruanne.

Üldkogu juhatajad

Ain Alvin

Toomas Vaher

Protokollijad

Kadri Kallas

Sirle Karu

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU

OTSUS nr 2

13. märts 2007. a

Eesti Advokatuuri 2006. aasta eelarve täitmise aruande ja 2007. aasta eelarve kinnitamine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 3, Eesti Advokatuuri üldkogu

O T S U S T A B:

1. Kinnitada Eesti Advokatuuri 2006. aasta eelarve täitmise aruanne tulude osas 4 764 004 krooni ja kulude osas 4 821 763 krooni.
2. Kinnitada Eesti Advokatuuri 2007. aasta eelarve tulude osas 5 100 000 krooni ja kulude osas 5 445 000 krooni.
3. Anda advokatuuri juhatusele õigus kasutada 2008. a majandusaastal advokatuuri eelarvelisi vahendeid 2007. a eelarves ettenähtud proportsioonides ja mahus kuni 2008. a eelarve kinnitamiseni üldkogul.

Üldkogu juhatajad

Ain Alvin

Toomas Vaher

Protokollijad

Kadri Kallas

Sirle Karu

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU

OTSUS nr 3

13. märts 2007. a

Eesti Advokatuuri kodukorra muutmine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 5, Eesti Advokatuuri üldkogu

O T S U S T A B :

Teha Eesti Advokatuuri kodukorras (vastu võetud Eesti Advokatuuri üldkogu 24. mai 2001. a otsusega nr 4, muudetud Eesti Advokatuuri üldkogu 04. märtsi 2004. a otsusega nr 3, 05. mai 2005. a otsusega nr 1, 12. mai 2006. a otsusega nr 4) järgmine muudatus:

Paragrahv 51⁴lg 4 tunnistatakse kehtetuks.

Üldkogu juhatajad

Ain Alvin *Toomas Vaher*

Protokollijad

Kadri Kallas *Sirle Karu*

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU

OTSUS nr 4

13. märts 2007. a

Eesti Advokatuuri eetikakoodeksi muutmine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 9, Eesti Advokatuuri üldkogu

O T S U S T A B:

Teha Eesti Advokatuuri eetikakoodeksis (vastu võetud Eesti Advokatuuri üldkogu 8. aprilli 1999. a otsusega nr 5, muudetud Eesti Advokatuuri üldkogu 5. mai 2005. a otsusega nr 4) järgmised muudatused:

1. Paragrahvi 6 lg 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

- (1) Advokaadibüroo võib oma tegevuse kohta anda avalikkusele suunatud teavet, sealhulgas edastada teavet advokaadibüroo ärinime, tegevusvaldkondade, asukoha ja tööaja, samuti advokaadibüroos tegutsevate advokaatide nimede, senise tegevuse, tegevusvaldkondade ja teaduskraadide ning osutatavate õigusteenuste hinnakirja kohta.

2. Paragrahvi 7 lg 6 tunnistatakse kehtetuks.

Üldkogu juhatajad

Ain Alvin *Toomas Vaher*

Protokollijad

Kadri Kallas *Sirle Karu*

EESTI ADVOKATUURI ESIMEHE AIVAR PILVE ETTEKANNE (ARUANNE)

Eesti Advokatuuri üldkogul

13. märtsil 2007. a Tallinnas

Lugupeetud kolleegid ja külalised, daamid ja härrad,

4. märtsil 2004. a valitud Eesti Advokatuuri juhatuse tegevusperiood on tänase üldkoguga lõppemas. Seetõttu ei hõlma esitatav juhatuse aruanne mitte ainult ülevaadet möödunud aasta peamistest tegevussuundadest ja advokatuuri puudutavatest küsimustest, vaid on ka kokkuvõtlik ülevaade juhatuse kolmeaastase tegevuse peamistest tulemustest. Resümeeriv ülevaade sellest, millises seisus me täna oleme.

Ettekandes on püütud analüüsida peamisi küsimusi nii möödunud aastat kui juhatuse kogu tegevusperioodi silmas pidades. Nii nagu ka kahel eelneval üldkogul on kõik ettekannet täiendavad andmed ja juhatuse ning teiste tööorganite tegevust puudutav informatsioon kajastatud Eesti Advokatuuri 2006. a aastaraamatus ja antud ettekandes neid ei korrata. Mõistetavalt on alljärgnevalt võimalik peatuda vaid kõige olulisematel tegevussuundadel ja küsimustel.

Sissejuhatuseks olgu märgitud, et kuigi advokatuuri jaoks oluliste teemade areng on kolmeaastase perioodi vältel olnud järk-järguline, erines kolmas tegevusaasta (vähemalt juhatuse hinnangul) oluliselt esimesest tegevusaastast ning mingil määral ka teisest aruandeperioodist eriti ühe tunnuse poolest – juhatas sai suures osas keskenduda advokatuuri puudutavatele sisulistele küsimustele ning ei pidanud tähelepanuväärselt kulutama aega avalikkuses ning õigussüsteemis advokatuuri ja advokaatidega seotud probleemide selgitamisele. Seda just tänu eelkõige advokatuuri ümber valitsenud avaliku arvamuse ja hoiakute mõningasele muutumisele.

Märkimisväärne on ka eelnevatele perioodidele omaste pingete puudumine suhetes Justiitsministeeriumiga: senisest oluliselt parem teineteise mõistmine ja koostöö reas valdkondades. Möödunud aruandeaastat iseloomustab konstruktiivsete dialoogide jätkumine õiguskantsleri, kohtu ja prokuratuuriga ning sisukas koostöö Riigikogu õiguskomisjoniga. Muidugi ei ole see olnud ainult juhatuse viimase tööaasta tulemus, vaid järjepidev ja dünaamiline areng kolme aasta jooksul, mil juhatas on advokatuuri huvide eest seisnud ja meie ühiseid eesmärke realiseerinud. Tõsi, korduvalt on juhatas pidanud kaitsma ka meile olulisi väärtusi ja tõekspidamisi.

Seega võib etteruttavalt öelda, et tegelikult ongi kolmas tegevusaasta olnud juhatusele perioodiks (tähiseks), mille jooksul on eelnevalt püstitatud tegevussuundades jõutud selgemate ja konkreetsemate tulemusteni. Aga kindlasti ka äratundmisele selles, mis edaspidi senisest rohkem tähelepanu väärrib ja kus tuleb tunnistada soovitus tagasihoidlikumat tulemust.

Kindlasti on olnud selles osas meile heaks teejuhiks 2005. a esmakordselt välja töötatud Eesti Advokatuuri arengukava (perioodiks 2005–2007). See on võimaldanud sügavamalt ja sisulisemat tööd kõigis tähtsamates valdkondades. Koostatud arengukava eesmärk ei ole olnud ambitsioonika ja muljetavaldava, vaid advokaatuurile eelkõige võimetekohase ja ratsionaalse tegevuskava määratlemine.

Lubage mul siinkohal alustada konkreetsemat teemade käsitlust: heita pilk Eesti Advokatuuri liikmeskonnale ja selle suurenemisega avaldunud arengutele.

1. Eesti Advokatuuri liikmeskond ja selle suurenemisega avaldunud arengud

Teatavasti on Eesti Advokatuuri liikmeskond viimasel aastatel kiiresti ja märkimisväärselt kasvanud ning seda ka 2006. aastal. Kui 1.01.2006. a seisuga oli Eesti Advokatuuris 520 advokaati, siis 01.01.2007. a oli meil juba 603 liiget. Tallinnas tegutseb 78% advokaatidest.

Seega on meie liikmeskond viimasel tegevusaastal suurenenud 83 uue liikme ehk 14,59% võrra. Selline areng näitab, vaatamata advokatuuri vahepeal kõikuma löönud mainele, nii jätkuvalt suurt huvi advokaaditöö vastu kui ka avalik-õigusliku juriidilise isikuna tegutseva kutseühenduse jätkusuutlikkust ning eneseregulatsioonivõimet.

Soovimata korrata eelmisel üldkogul räägitut pean siiski vajalikuks kokkuvõtvalt märkida järgmist. Mäletatavasti seati riigi poolt 3–4 aastat tagasi eesmärgiks advokatuuri laiendamine administratiivsete meetmetega õigusabi kättesaadavuse tagamise sildi all. Advokatuuri-seaduse muudatuste kaudu loodud võimalus andis paljudele õigusbüroo juristidele õiguse astuda advokatuuri mõnevõrra lihtsustatud korras. Täna võib kokkuvõtteid tehes tõdeda, et ca 40 soovi avaldanust juristist on seda võimalust advokaadieksami sooritamiseks kasutanud 2006. a jooksul ainult 12 isikut, kellest 9 osutusid edukaks. Kokku on ajavahemikus 2005–2006 advokatuur seeläbi suurenenud ainult 14 uue kolleegi võrra, kuigi riik eeldas uute liikmete juurdekasvuks ca 100–120 isikut. Samal ajal on Eesti Advokatuuri liikmeskond kahel viimasel aastal kasvanud 156 liikme (25,8%) võrra.

Seega peaks tänaseks olema ilmne juba eelmisel üldkogul tõdetu, et igasugune riigi kunstlik sekumine advokatuuri liikmeskonna suurendamiseks ei ole mõistlik ja vajalik ka edaspidi. Pole kahtlust, et Eesti Advokatuuri liikmeskond suureneb proportsionaalselt õigusteenuste turu mahu suurenemisega ja advokaatide arvukus ei ole probleemiks õigusabi kättesaadavuse tagamisel.

Samas on meie liikmeskonna kasv kummutanud ka teise väärarvamuse – riigi õigusabi osutavate advokaatide ringi ei ole võimalik suurendada ja osutatava õigusteenuse kvaliteeti tõsta ainult ja peamiselt advokaatide arvu kasvu kaudu. Tugevnev konkurents laiendab küll mingil määral riigi õigusabiga tegelevate advokaatide ringi, kuid mitte loodetud määral ja kvaliteedis, kui seda ei toeta piisavalt muud tegurid – eelkõige selle töö tasustamise süsteem.

Pigem peaks riik olukorras, kus õigusharidust antakse suures hulgas erinevates kõrgkoolides ning diplomeeritud juristide arv justkui aina suureneb, pöörama tõsiselt tähelepanu õigushariduse kvaliteedile ja tasemele. Viimaste aastate suundumus viitab selgelt sellele, et vaatamata olukorrale, kus käesoleval ajal õpib Eestis erinevates kõrgkoolides õigusteadust ca 4000 üliõpilast, on järjest enam tuntav just kõrgkoolide lõpetanute seas kvalifitseeritud juristide süvenev defitsiit. Seda ei tunneta ainult advokaadibürood, vaid kogu õigussüsteem.

Erinevate õiguselukutsete esindajad peaksid praegusele kogemusele toetudes ja koostöös Justiitsministeeriumiga välja töötama ettepanekute kava erinevates kõrgkoolides õigushariduse andmisel senisest ühtsemate standardite rakendamiseks ning õigushariduse kvaliteedi tõstmiseks ja ühtlustamiseks.

Hiljuti Justiitsministeeriumis toimunud selleteemalisel arutelul leidsid mõlemad osapooled, et normaalseks ei saa pidada järjest süvenevat tendentsi, kus erinevates kõrgkoolides juristi diplomi omandanud spetsialistid annavad õigusmõistetele erineva sisu ning õiguskeel on raskesti mõistetav. Loodetavasti jõuab lähiajal antud teema käsitus aruteludest konkreetse ühise tegevuskavani.

Positiivseks arenguks tuleb lugeda seda, et aastaid tagasi advokatuuri tõstatud teema erinevate õiguselukutsete esindajate vabamaks ja takistusteta liikumiseks erinevate elukutsete vahel on käesolevaks ajaks pälvinud ka Justiitsministeeriumi tõsisema tähelepanu. Asjaolu, et sellega seotud mõttevahetusele olid hiljuti kutsutud ka advokatuuri esindajad, annab lootust, et

mõistlike lahenduste leidmiseks arvestatakse ka meie arvamustega.

Nüüd täpsemalt meie arengukava muudest sisulistest küsimustest.

2. Arengukava 2005–2007 täitmisest

2.1. Täiendusõpe ja advokaatide kutsesobivus (advokaadieksami uus korraldus) ning kutse-eesitika küsimused

Eespool õigushariduse teemat silmas pidades on asjakohane arengukava käsitlemist jätkata just advokaatide täiendusõppe ja kutsesobivuse käsitlemisega.

2.1.1. Advokaatide täiendusõppe järjepidevus on aastate jooksul kujunenud heas koostöös Eesti Õiguskeskusega. Viimane on püüdnud arvestada kõiki meie soove ja ettepanekuid täiendusõppe sisukamaks ja paremaks korraldamiseks. Täna on aeg hinnata eelkõige advokatuuri enda tegevust selles programmis ja küsida, kas kunagi välja töötatud vorm on piisavalt hea, et sama mudeli järgi jätkata.

Teatavasti on püütud õppuste programmi koostamisel arvestada võimalikult laia advokaatide ringi ning praktika kinnitab, et aastas korraldatava 15 õppepäeva raames saab tähelepanu pöörata vaid kõige olulisematele ja aktuaalsematele temadele. Tunnistagem, et 15 õppepäeva aastas on optimaalne ja advokatuurile võimetekohane. On ilmne, et kõiki rahuldavaid lahendusi

ei ole. Kindlasti ei võimalda selline programmi ülesehitus keskenduda advokaatide erinevale spetsialiseerumisele ning pärsib seetõttu teatud osa advokaadibüroode ja advokaatide huvi täiendusõppe programmi vastu. Seepärast on mõistetav, et eelkõige suuremad advokaadibürood ka iseseisvalt väga aktiivselt täiendusõppega tegelevad, lähtudes spetsialiseerumisest. Samuti ei ole mõeldav, et advokatuuri korraldatav täienduskoolituse programm on ainuke vorm, mille kaudu advokaat tegeleb enesetäiendamisega. Selleks on täna piisavalt ka muid võimalusi.

Kuid ilmselgelt vajab advokatuuri täiendusõppe korraldamine edaspidi suuremat tähelepanu kahes aspektis:

- senisest enam eelkõige sisuliste küsimuste arutamisele ja kaasuste lahendamisele suunatud (n-ö seminari tüüpi) õppepäevi;
- seaduste üldiste põhimõtete ja muudatuste ümberjutustamise asemel senisest konkreetsemat teemade ja küsimuste valikut, millele õppepäevadel keskenduda.

Just need aspektid tunduvad olevat praegu tähtsaimad õppepäevade kvaliteedi ja tulemuslikkuse tõstmiseks, millele on tähelepanu juhtinud ka advokaadid. See eeldab aga senisest enam mitte ainult juhatuse, vaid ka eetika-metoodika- ja kutsesobivuskomisjoni pühendumist ning koostööd täiendusõppe programmi sihipärasemaks muutmiseks. Samuti peaksid advokaadid senisest oluliselt aktiivsemalt andma juhatusele tagasisidet rahulolu kohta konkreetse õppepäevaga ja esitama täpsemaid ettepanekuid täiendusõppe programmi koostamisel.

2.1.2. Täiendusõppega on lahutamatult seotud advokaaturiseadusest tulenev uudne nõue advokaatide perioodilise täiendusõppe läbimise kohustuse kohta.

Vastavalt seadusele oli esimene selline hindamisperiod 2006. a lõpus ja selle pidi läbima 259 advokaati. On hea meel märkida, et valdav osa advokaatidest on seadusest tuleneva kohustuse täitnud ning ainult 11 kolleegi jättis vastava aruande esitamata. Seadusest tulenevalt on kutsesobivuskomisjon kohustatud nendega läbi viima hindamisvestluse.

Eelnevalt peab aga kutsesobivuskomisjon kiiremas korras välja töötama vastava meetodika, mida näeb ette ka meie arengukava.

2.1.3. Teatavasti moodustati juhatus 29. novembri 2005. a otsusega töögrupp advokaadieksamite korralduse ja – rõhutan – mõningate põhimõtete muutmiseks. See tulenes eelkõige vajadusest vähendada ebamõistlikult laiaulatuslikuks ja kõikehõlmavaks muutunud eksamite mahtu. Samas ei arvesta praegune eksamisüsteem advokaadi spetsialiseerumist vandeadvokaadina. Juhatus seadis eesmärgiks uue eksamikorralduse rakendamise alates 1. jaanuarist 2007. a, kuid kahjuks on kutsesobivuskomisjoni töökoormus nii suur, et see tuli edasi lükkata kuni 1. juulini 2007. a. Kõik vajalikud ettevalmistused selleks on tehtud (sh on valminud erinevate õigusekspertide koostatud uued kaasused) ning kutsesobivuskomisjon peab veel täiendavalt läbi töötama korralduslikud küsimused uue eksamisüsteemi rakendamiseks. Vaatamata kutsesobivuskomisjoni suurele töökoormusele usub juhatus, et uus advokaadiksamite kord rakendub ettenähtud tähtajal. Siis saaks täidetud ka arengukavas püstitatud eesmärk.

Eeltoodut kokku võttes soovib ettekandja rõhutada, et eelnevast ei maksa eksamile pürgijatel endale luua illusiooni eksaminõuete olulise leebumise osas. Advokaadiksam peab ka tulevikus tagama heade õigusteadmiste ja praktiliste oskustega spetsialisti ettevalmistamise.

Arengukava kohaselt kuuluvad kutsesobivuskomisjoni juhtimisel kiiremas korras väljatöötamisele ühtsed nõuded ja metoodika advokatuuri astuja isikuomaduste sobivuse hindamiseks ning välisriikide advokaatide kvalifikatsiooni tunnustamise sobivustest Eesti Advokatuuri astumiseks.

Seega nähtub eeltoodust, et mitte ainult juhatusel, vaid ka kutsesobivuskomisjonil tuleb lahendada terve rida otseselt nii arengukavast kui ka advokatuuriseadusest tulenevaid ülesandeid.

2.1.4. Advokaadi kutse-eetika oli valus märksõna kolm aastat tagasi, kui praegune juhatus alustas oma tegevust. Suur avalikkuse tähelepanu ja sellega kaasnenud selgelt tauniv hoiak teatud juhtumite osas, kus advokaatide kutsetegevuse eetilised piirid ja nende olemasolu seati kahtluse alla, raputasid tugevasti ka Eesti Advokatuuri. See ei sundinud ainult juhatusel, aukohut ja advokatuuri teisi tööorganeid keskenduma advokaadi kutse-eetika küsimustele, vaid puudutas ka igat advokaati.

Advokatuuri kriitiline enesesse vaatamine ja käitumisreeglite mõtestatud lahtiarutamine on andnud tasapisi, aasta-aastalt paremaid tulemusi. Positiivne on märkida, et 2006. a möödus advokatuuri jaoks ilma tõsiste ekstsessideta kutse-eetikas. Usaldust tagasi

võita (eriti avalikkuse oma) on alati raskem, kui seda kaotada, kuid toimunud arengud annavad vähemalt lootust, et me üheskoos liigume õiges suunas. Loodame, et sama võime tõdeda ka järgnevatel aastatel.

2.1.5. Juhatus on püüdnud möödunud aastal jõudumööda, lisaks juba olemasolevatele advokatuuri-sisestele õigusaktidele, kujundada ühtseid reegleid ja põhimõtteid advokaaditegevuseks valdkondades, mille regulatsioon on üldsõnaline või ebaselge, või võimaldab uues regulatsioonis erinevaid tõlgendusi. See peaks kaasa aitama ka kutse-eeetika reeglite ja põhimõtete ühetaolisele mõistmisele.

Juhatus on koos eetika- ja metoodikakomisjoniga välja töötamas advokatuuriseaduse alusel advokaaditegevuse reklaami mõistet, olemust, käesoleval ajal selle piire ja võimalusi selgitavat juhendit, et määratleda lubatud käitumisreeglid. Kõnesolev juhend peab ühtlasi kaasa aitama kutse-eeetika reeglite järgimisele ja abistama piiripealsete juhtumite lahendamist, aga eelkõige kaasa aitama selliste juhtumite ärahoidmisele.

Käesolevaks ajaks on eetika- ja metoodikakomisjon välja töötanud juhendi esialgse projekti, toimunud on selle arutelu juhatuses. Eetika- ja metoodikakomisjon jätkab tööd juhendi väljatöötamiseks ja loodetavasti on seda võimalik lähiajal esitleda ka advokatuuri liikmetele.

Järgnevalt peatun advokaadi õigusabi kvaliteedil.

2.2. Advokaadi õigusabi kvaliteet

Seoses advokaatide täiendusõppe ja kutsesobivuse hindamisega tuleb peatuda ka sellel, milline on tänane advokaadi õigusabi kvaliteet ja kuidas hinnatakse seda eelkõige õigussüsteemis ja ühiskonnas tervikuna.

Siin võib eristada tinglikult kahte tasandit:

- õigusabi laiemas plaanis ehk üleüldist õigusabi;
- õigusabi kitsamas plaanis ehk riigi õigusabi.

See liigitus ei ole ettekandja poolt kunstlik või meelevaldne, vaid eelkõige ajalooliselt kujunenud arengutest lähtuv.

Hindamaks õigusabi kvaliteeti laiemas mõttes on peamiseks märksõnaks "spetsialiseerumine". Lihtne ja loogiline ning justkui üldteada, aga praktikas ometi probleeme tekitab. Kuigi spetsialiseerumise vajadusest ja möödapääsmatusest on räägitud aastaid, on peamised puudujäägid üldises õigusabi kvaliteedis sõltuvuses just sellest. Nõudmised advokaaditööle liiguvad halasamatult edasi koos arengutega majanduskeskkonnas ja ühiskonnas tervikuna. Püüd kõigega tegelda ongi tänanende advokaatide suurim probleem, kes seda endale teadvustanud ei ole. Sellest algab pinnapealsus, praktiliste kogemuste puudumine ja mis kõige halvem – asjatundmatus. Mõeldamatu on ennast kõigis erinevates valdkondades samaaegselt täiendada. Kuid spetsialiseerumise juures peab arvestama regionaalset eripära. Paikkondades, kus tegutsevad vaid üksikud advokaadid on võimatu ja ebamõistlik eeldada, et sealne majan-

duskeskkond võimaldab väga selget spetsialiseerumist ja pakub piisavalt sellelaadset tööd. Samas ei ole ka mõeldav, et üks-kaks advokaati suudavad kvaliteetset õigusabi pakkuda kõigis erinevates valdkondades. Seda vastuolu on praktiliselt võimatu lahendada ja ilmselt tuleb lähtuda eeldusest, et kliendid ja nõudlus kujundavad sellistes piirkondades turusuundumused.

Kindlasti mõjutab mingil määral õigusabi üldist kvaliteeti ka advokaatide arvukuse intensiivne kasv, sest mida rohkem on õigusteenuse turul tegutsejaid, seda rohkem on ka erinevaid tõekspidamisi, enesehinnanguid ja erinevat nõudlikkust oma töö suhtes. Seetõttu on aeg-ajalt klientide esitatud avaldused ja kaebused, aga ka kohtute mitteametlikud märkused üldises plaanis signaaliks, mida ei saa jätta tähelepanuta, kui soovime tõsta õigusabi kvaliteeti.

Kokkuvõtteks saab aga märkida, et üleüldine advokaadi õigusabi tase ja kvaliteet on kaasas käinud koos arengute ja standarditega Eesti õigusruumis ning see ei anna käesoleval ajal põhjust häbenemiseks. Ent alati saab paremini.

Õigusabi kitsamas plaanis ehk riigi õigusabi hõlmas ka viimasel aastal valdavalt kriminaalmenetlust. Seetõttu kujundab just sellest menetlusliigist saadav tagasiside suurel määral hinnangu kogu riigi õigusabi tasemele.

Eelmisel aruandeperioodil püüdis juhatus riigi õigusabi kohta saada otsest tagasisidet kohtusüsteemist ja me tegime sellest kokkuvõtte 2006. a üldkogul, mis on kajastatud ka aastaraamatus avaldatud aruandekõnes. Siinkohal neid mõtteid kordamata võib aasta hiljem tunnustada, et probleemid on suures

osas jäänud samaks. Seda võis kogeda ka hiljutisel kohtumisel kohtute esindajatega.

Toon välja korduvad ja kõige peamised puudused riigi õigusabis:

- kaitseülesannete pealiskaudne ja formaalne (mitte sisuline) täitmine, asja ebapiisav ettevalmistamine (mis tuleneb sageli samade advokaatide osalemisest paljudes erinevates asjades);
- kokkuleppemenetlustes kaitsealuse kaitseta jätmine ja talle ebasoodsama lahendiga nõustumine, millele kohus on sunnitud juhtima tähelepanu;
- kaitsja initsiatiivi puudumine kaitseõiguse teostamiseks vajalike toimingute (taotluste esitamiseks) teostamiseks;
- kohtupraktika ebapiisav tundmine;
- suure osa kaitseülesannete koondumine kohtueelses menetluses teatud ringi advokaatide kätte, mis tagab järjepideva teenistuse, kuid ei stimuleeri kohtumenetluses pingutama tulemuse nimel.

Peame tunnistama, et äsja loetletud puuduseid ei saa põhimõtteliselt õigustada ega põhjendada viidetega riigi õigusabi tasustamise põhimõtetele ja madalatele tasumääradele. Riigi õigusabi ülesannet täitma asudes peab advokaat tulenevalt elukutsele esitatavatest nõudmistest endale teadvustama, et kriminaalmenetlusele on iseloomulik isiku põhiõiguste äärmiselt intensiivne ja ulatuslik riive. Kuid mitte väiksem ei pruugi taoline riive olla real juhtudel ka riigi õigus-

abi osutamisel tsiviil- ja haldusasjades (näiteks isiku teovõime üle otsustamisel jms).

Seetõttu peab advokaat kasutama kõiki seaduslikke vahendeid ja võimalusi kaitseõiguse teostamisel. Mõõndes, et riigi õigusabis ei tasustata kaitsja ja esindaja tööd riigi poolt õiglaselt, ei saa seda õigustuseks tuua tegemata töö põhjendamisel ja kõigi võimaluste kasutamata jätmisel. Riigi õigusabi tasustamise küsimusega seonduvad eriarvamused tuleb lahendada advokatuuri ja riigi vahel ja need ei või üle kanduda õigusabi osutamise protsessi.

2.3. Õigusloome ja koostöö teiste õiguselukutsete esindajatega, õigussüsteemis ilmnenud probleemid

Õigusloome – Riigikogu õiguskomisjon, Justiitsministeerium

Kolm aastat tagasi alustanud juhatus seadis muuhulgas üheks oluliseks eesmärgiks advokatuuri senisest suurema rolli õigusloomes. On rõõmustav märkida, et aasta-aastalt on advokatuuri seadusloomes osalemise aktiivsus märgatavalt kasvanud. Eriti ilmekas ja tulemuslik on selles valdkonnas olnud just möödunud aasta: advokatuur andis arvamuse 21 erineva õigusakti eelnõu kohta.

See ei osutunud võimalikuks ainult tänu juhatuse liikmetele, nendest olid aktiivsemaks vastavalt tööjaotusele Marti Hääl, Toomas Vaher, Ants Mailend ja Jüri Leppik. Seadusloomesse andsid korduvalt märkimisväärse panuse kolleegid Jaanus Tehver ja Ants Nõmper.

Kuid kõige enam mõjutas meie suutlikkuse kasvu selles tööloigus juristi töökoha loomine ja jurist Marin Vallikivi väga hea ja süsteemne töö eelnõudega.

Märkimisväärne on, et Riigikogu õiguskomisjon on järjest enam vajalikuks pidanud advokatuuri esindajate kaasamist erinevate eelnõude arutellu. Meie seisukohtadega on arvestatud isegi siis, kui Justiitsministeerium on jätnud need tähelepanuta. Koostööd ja informatsioonivahetust õiguskomisjoniga möödunud aruandeperioodil võib juhatuse hinnangul pidada konstruktiivseks ja kasulikuks. Loodetavasti suudab uus valitav juhatus seda veelgi edasi arendada.

Kahjuks peab siinkohal märkima, et kuigi koostöö Justiitsministeeriumiga ja teineteise mõistmine on aasta-aastalt paranenud, on just seadusloome olnud see valdkond, millega ministeerium eelmisel aastal korduvalt advokatuuri ebameeldivalt üllatas. Mitmed ootamatud ja üllatavad ettepanekud KarS-i muutmiseks advokaadi kriminaalõiguslikku vastutust puudutavas osas, ilma et eelnevalt oleks peetud vajalikuks kuulata ära meie seisukoht, ei ole juhatuse arvates advokatuuriga arvestav ja õigusriigile kohane käitumine. Samasuguseid ilminguid võis tõdeda mitme teise eelnõu puhul (vt aastaraamatust).

Samuti on jätkuvalt häiriv ja eelnõude sisulist läbitöötamist takistav see, et vaatamata advokatuuri korduvatele märkustele annab Justiitsministeerium sageli eelnõu kohta arvamuse avaldamiseks äärmiselt lühikese tähtaja. Ometi peaks eelnõu läbitöötamise eesmärk olema parema tulemuse taotlemine, mille oluliseks eelduseks on mõistliku tähtaja planeerimine. Selliseid näiteid on ka varasemast perioodist, mistõttu juhatus leiab, et ministeerium peaks ka advokatuuri

kohtlema õigusloome küsimustes senisest enam respekterivalt.

Õiguskantsler

Kõrgelt tuleb advokatuuri seisukohalt hinnata õiguskantsleriga toimunud väheseid, aga väga selge sõnumiga arutelusid. Õiguskantsler on teadvustanud advokatuurile nii õigusabi kättesaadavuse ja kvaliteediga seotuid küsimusi kui tundnud huvi riigi õigusabi seaduse rakendamisel ilmnunud arengute ja probleemide vastu. Õiguskantsler on analüüsinud advokatuuri õigusakte ja juhtinud tähelepanu advokatuuri kodukorras esinevatele mõningatele küsitavustele. Advokatuuri juhatus on püüdnud avaldatud arvamusi analüüsida ja nendest oma tegevuses juhendada.

Kohus ja prokuratuur

Arengukava üheks eesmärgiks on olnud püsiv koostöö eelkõige kohtu ja prokuratuuriga vastastikkuste seisukohtade selgitamiseks ja õigussüsteemi (nii kohtueelse- kui ka kohtumenetluse) paindlikumaks toimimiseks. Mõne aasta tagusest algatusest on saanud prokuratuuriga teatud regulaarsusega toimuv mõttevahetus kaitseõiguse järgimisest kriminaalmenetluses ja sellega seonduvate põhiseaduslike õiguste kaitsest.

Paraku peab siinkohal märkima, et vaatamata sisukatele konsultatsioonidele ei ole kaugeltki kõik prokuratuuriga läbi räägitud seisukohad kokku lepitud ja loodetud kujul praktikas realiseerunud. Seda vaatamata Riigiprokuratuuri toetavatele seisukohtadele küsimustes, mis on olnud advokatuuri poolt aruteluobjektiks.

Jätkuvalt ja järjepidevalt esineb tõsiseid probleeme kaitseõiguse teostamisel kohtueelses menetluses. Kaitsja osavõtul toimunud menetlustoimingute kohta koostatud dokumentidest (kahtlustatavana vastutusele võtmise määrusest, kahtlustatava ülekuulamise protokollist jms) ära kirjade saamine on tehtud menetleja poolt sisuliselt võimatuks või kunstlikult ebaloomulikult vaearikkaks. Seda tõendavad paljud konkreet- sed juhtumid, millega advokaadid on juhatuse poole pöördunud. Nimetatud dokumentidest ära kirjade andmisest keeldumist põhjendavad uurimisasutused menetlusseaduses sellekohase konkreetse sätte puu- dumisega, aga ka uurimissaladusega, ülemuse korral- dusega, “meie maja süsteemiga” jne.

Samal ajal on arvukalt näiteid sellest, et ära kirja väljastamisest keeldunud uurija pakub advokaadile üleolevalt võimalust menetlusdokument käsitsi ümber kirjutada. See on ebamugav ja aeganõudev, lisaks sel- lele ka ebamõistlik, seda eriti olukorras, kus kahtlus- tuse sisu või ülekuulamisprotokoll võib olla äärmiselt mahukas ja sisaldada suurel hulgal numbreid, rahalisi arvutusi, dokumentide loetelusid, viiteid erinevatele õigusaktidele jne.

Kahetsusväärne on siinjuures see, et kui kaitsjad on taoliste kaitseõiguste rikkumiste osas pöördunud kaebustega prokuröri kui kohtueelse uurimise üle järelevalvet teostava asutuse poole (kes tagab KrMS § 30 lg 1 kohaselt kohtueelse menetluse seaduslikkuse ja tulemuslikkuse), siis on need kaebused jäänud rahuldamata kui põhjendamatud.

Seega hindavad ka erinevad prokurörid kohtueelse menetleja sellist tegevust kui kaitseõiguse ja põhisea- duslike õigustega kooskõlas olevaks. Selliste arengu-

tega ei ole võimalik advokatuuril nõustuda. See on kaitseõiguse rikkumisena eriti taunitav seetõttu, et Riigiprokuratuuri esindajad on korduvalt nõustunud Eesti Advokatuuri juhatuse seisukohaga kaitsja poolt menetlusedokumentide ära kirjade saamise õigusest.

Ärevust tekitab seegi, et viimasel ajal on selliste juhtumite arv aina suurenenud ja prokurörid ise soodustavad menetlejate poolt kaitseõiguse põhimõtete ignoreerimist.

Siinkohal kerkib põhimõtteline küsimus võistleva menetluse olemusest ja sellest, millised õigused kummalegi poolele on seadusega tagatud. Kas tegemist on deklaratsiooniga euroopalikust seadusest ja võistlevast menetlusest või kasutab üks pool selgelt ära oma tugevamat seisundit tulenevalt kriminaalmenetluse olemusest?

Advokatuuril hakkab tekkima mulje, et prokurör kui võistleva menetluse pool on ise otseselt huvitatud sellest, et advokaat kui kaitsja oleks seatud võrreldes temaga võimalikult ebamugavusse ja ebavõrdsesse olukorda. Mida vähem sisulist informatsiooni, seda vähem võimalusi põhjalikuks kaitsetööks.

Paratamatult tekib siinkohal küsimus KrMS § 30 lg 1 vastuolust seaduse üldise põhimõttega võistlevast menetlusest. Kas saab selliste arengute juures pidada põhjendatuks ja kaitseõiguse aspektist põhiseaduslike õigustega kooskõlas olevaks sätet, mille kohaselt prokuratuur tagab kohtueelse menetluse seaduslikkuse ja tulemuslikkuse ning esindab samas riiklikku süüdistust kohtus? Kas prokurör ikka on huvitatud kaitsjale tagama kõigile vajalikele menetlusedokumentidele juurdepääsu kohtueelses menetluses?

Kas selline regulatsioon tagab võistleva menetluse põhimõtete järgimise, kus süüdistaja kui vaieldamatult tugevamal positsioonil olev isik ise otsustab, mis on kaitseõiguse seisukohalt kohtueelses menetluses seaduslik (talle kasulik) ja mis mitte?

Sisuliselt otsustab täna riiklik süüdistaja, millised kaitseõiguse piirid ja võimalused ta igas menetluses kaitsjale annab ning see sõltub suurel määral tema suvast menetlusdokumentide väljastamisel.

Advokatuuri arvates peab see küsimus (menetlusdokumentide ära kirjade väljastamise konkreetne kord) olema selgelt ja ühemõtteliselt reguleeritud KrMS-s. Eelnev ajalugu antud küsimuses on *ca* 10 aastat ettekandjale teada – järjepidevalt on õiguskaitseorganid ja seadusandja väljendanud arvamust, et kõiki üksikasju ei ole vaja täpselt reguleerida seaduses, sest loogilised asjad toimivad iseenesest. Kahjuks kinnitab süvenev olukord vastupidist – üldtunnustatud, kuid seadusesse mustvalgel kirjapanemata põhimõtted täna meie kriminaalmenetluses ei toimi.

Ilmselt oleks mõistlik ja eluterve vastav seaduseparandus sisse viia selle asemel, et aastaid ikka ja jälle selleteemalisi nõupidamisi korraldada ja ebamõistlikult ressursi kulutada.

Teema lõpetuseks küsiksin: kas Eesti Vabariigis, mis ennast nii kõlavalt innovaatiliseks ja e-riigiks nimetab, peetakse õigussüsteemis jätkuvalt normaalseks dokumentide käsitsi ümberkirjutamist, mis oli meile tuttav ja omane paarkümmend aastat tagasi? Kui seda peetakse õigeks ja vajalikuks, siis milleks meile üleriiklik e-toimiku projekt ja riigi õigusabi tsentraalne korraldamine. Siis võiks ka need asendada nõukogude ajast hea tuttava kaustiku ja pliiatsiga.

Advokatuuri juhatuse arvates peab uus Vabariigi Valitsus eesotsas justiitsministriga selle küsimuse lahendama õigusriigile kohaselt ja esitama kiiresti vastava seadusemuudatuse.

Kohtute esindajatega on arutatud eelkõige kohtumenetluse ja õigusabi tagamise, samuti selle kvaliteediga seotud probleeme ning need on olnud valdavalt seotud just kriminaalmenetlusega. Kõige aktiivsem on mõttevahetus olnud esimese astme kohtutega, eriti Harju Maakohtuga.

Juhatus on eesmärgiks seadnud lähiajal erinevate kohtuastme esindajatega ümarlaua korraldamise kõigi aktuaalsete küsimuste arutamiseks. Tuleb tunnistada, et lihtsalt juhatuse suur töökoormus ja ajapuudus ei ole seda seni võimaldanud.

Senisest informatsioonivahetusest nähtub, et nii kohtul kui ka advokatuuril on terve rida ühiseid seisukohti kohtumenetluse parema korraldamise ja osutava õigusabi suhtes. Meie ühine eesmärk peaks olema mõlemapoolsete arvamuste edastamine Justiitsministeeriumile õigusemõistmise paremaks toimimiseks.

Kuid on üks küsimus, mis väärrib eraldi tähelepanu ja puudutab otseselt õigusemõistmise üldist olukorda tänasel päeval – see on kohtupraktika stabiilsus.

Kindlasti väärivad juba lähitulevikus ja kõigi kohtuastmete tasandil senisest suuremat tähelepanu viimastel aastatel kohtupraktikas süvenevad tendentsid, mille märksõnad on kohtu seisukohtade sagedane muutumine ja kohtupraktikas järjepidevuse puudumine, sellest tulenev kohtu hinnangute ettearvamatus. Selline olukord on sageli mõistetamatu ka avalikkusele ja õigusabi vajavatele isikutele. Väga raske on neile selgitada, miks konkreetses asjas tehtud kohtulahend

on oma põhilistes printsiipides erinev võrreldes analoogsas asjas lähiminevikus tehtud kohtulahenditega.

Kuidas advokaadil kliendile selgitada, et õiguslik positsioon, mida eelnevalt põhjalikult kaaluti varasema kohtupraktika valguses ja mis andis põhjuse kohtusse pöördumiseks, on seekord kohtu poolt äkki ja ootamatult ümber hinnatud?

Kui teatud ajal esitati sellekohastele advokaatide avaldustele vastuväiteid põhjendusega, et advokaadid ei tunne seadust ja ei tegele piisavalt koolitusega, siis tänaseks on see väsinud ja kulunud tees. Küsimus ei ole advokaatide teadmistes ja oskustes. Kui kohtupraktika aga pidevalt muutub ja vahel isegi heitlik tundub olevat, siis ei saagi sellele oma töös kindlustundega tugineda.

Kohtumenetlus ei tohi oma olemuselt kujuneda loteriiks, vaid peaks andma oma õigusi kaitsvale isikule siiski teatud selguse otsustamiseks, kas tal on põhjust eelneva praktika alusel kohtusse pöördumiseks või mitte.

Aeg-ajalt jääb ka mulje, et kõrgem kohus, kes niigi menetlustaotluste lahendamisel on positiivsete otsustustega äärmiselt konservatiivne, ei pea vajalikuks anda oma selgitusi ja hinnanguid keerulistes ja vahel ka ebamugavates kohtuvaidlustes, kus puuduvad eelnevad kohtulahendid või selged arusaamad seaduse tõlgendamisest. See toob omakorda kaasa olukorra, kus pikemat aega puudub õigusselgus kohtusse pöördumise perspektiivi osas teistes analoogsetes asjades ja sageli kulutatakse kohtuuki mitu aastat, enne kui kõrgem kohus oma seisukoha avaldab.

Kindlasti ei ole kohtumenetlus efektiivne ja vaja-

likku õiguskaitsset pakkuv nende näidete kaudu, kus Riigikohus sisuliselt täidab esimese kohtuastme rolli ja määratleb vaidluse põhiolemuse ja selleks vajalikud menetlustoimingud. Seda põhjusel, et kahes esimeses kohtuastmes on kohus jätnud ühe või teise poole olulised õiguslikud seisukohad hindamata või takerdunud tarbetutesse menetluslikesse küsimustesse (eriti haldusvaidlustes – näiteks põhjendatud huvi tuvastamisele kulutatakse sageli aasta või poolteist, et siis jälle otsast alata).

Õiguskaitsset otsivale isikule jääb mõistetamatuks, miks on alles pärast pikka kohtumenetlust ja Riigikohtu lahendit võimalik tema nõude sisulist arutamist alustada esimese astme kohtus nendest sisulistest küsimustest, milleks ta poolteist või kaks aastat tagasi kohtusse pöörduski.

Need ei ole advokatuuri kui õigusabi osutaja probleemid, vaid õigussüsteemi otseselt ja laiemalt puudutavad küsimused, mida ei saa hinnata kui advokaatide virinat. See on õigusemõistmise ja õigussüsteemi kvaliteedi ja autoriteedi küsimus, millega advokaadid iga päev kokku puutuvad. Seetõttu peame jätkuvalt omama julgust sellele kohtusüsteemi tähelepanu pöörata eesmärgiga olukorda teadvustada ja muuta.

Ja nüüd siis meie iga-aastasest lemmiklapsest...

2.4. Riigi õigusabi korraldusest ja rahastamisest

Sellest, alati kirgi kütvast ja Justiitsministeeriumiga eriarvamusi tekitavast valdkonnast, on esita-

tud ülevaatlik kokkuvõte 2006. a aastaraamatus. Riigi õigusabil peatusin ka ettekande eelnevas osas. Seetõttu käsitlen siinkohal vaid käesoleva aja kandvaid teemasid:

- riigi õigusabi ülesannete haldamis- ja jaotussüsteem (korraldus);
- riigi õigusabi rahastamine.

2.4.1. Riigi õigusabi korraldus

Läbi aastate on eelkõige advokaatide enda, aga ka kohtute seas teemaks olnud riigi õigusabi korraldus ehk kaitse- ja esindusülesannete jaotamise süsteem (ehk süsteemitus – töö jagunemine eelkõige kohtueelse menetleja ja rea advokaatide omavahelise koostöö alusel).

See ei too kaasa mitte ainult eelpool mainitud huvi kadumist õigusabi kvaliteedi ja tulemuslikkuse suhtes, vaid koondab ka märkimisväärse osa tööst teatud regioonides kitsa grupi advokaatide kätte. Seejuures on kaitseõiguse seisukohalt küsitav veel seegi, kuidas selline koostöö tagab sõltumatu, igakülgse ja eelkõige kaitsealuse huvidest lähtuva õigusabi.

Arvestades eeltoodut ja vajadust olukorda muuta on Justiitsministeerium ja advokatuur 2006. aastal korduvalt arutanud võimalust riigi õigusabi tsentraalseks korraldamiseks. Lühidalt öeldes on viimase eesmärgiks ühtse üleriikliku nn dispetšerkeskuse loomine, kus registreeritakse kõik kaitseülesanded ja jagatakse need riigi õigusabi osutamisel osaleda soovinud advokaatide vahel. Seejuures arvestatakse advokaatide regionaalset jaotust ja tegutsemiskohta.

Tänaseks on advokatuur ja Justiitsministeerium ühisel seisukohal, et selline ümberkorraldus on riigi õigusabis vajalik ning elluviidav. Nagu meie suhetes tavaks kipub olema ei ole kokkuleppele jõutud selle süsteemi ellurakendamiseks vajalike rahaliste vahendite suuruses. Kui riik leiab, et projekti maksumus kuludena on 1,0 miljonit krooni aastas, siis advokatuur ei pea sellise riigieelarvelise eraldise juures uut süsteemi rakendatavaks, sest meie prognoosid näitavad, et rahaline kulu võib olla kuni 2,5 korda suurem. Advokatuur ei pea antud kohustuse enda kanda võtmist ilma piisavate rahaliste tagatisteta võimalikuks.

Pooled jätkavad juba lähitulevikus antud projekti ellurakendamise võimaluste arutamist. Ettekandja avaldab advokatuuri nimel lootust, et arvestades senist koostööd lahendatakse ka olemasolevad erimeelsused edukalt.

2.4.2. Riigi õigusabi rahastamine

Teatavasti pole advokaati, kes ei armastaks rääkida rahast. Kuid riigi õigusabi rahastamisest on meid läbi aastate sundinud rääkima selle rahastamise üldpõhimõtted ja eraldise suurus.

Millised on olnud positiivsed arengud 2006. aastal?

a) Eesti Advokatuuri korduvaid ettepanekuid riigi õigusabi tasujuhendi muutmiseks, mis olid jätkuks eelnevatel aastatel esitatutele, kroonis lõpuks mõningane edu. Ministeerium lükkas küll rida meie ettepanekuid tagasi, kuid ometi tehti tasujuhendis kahel korral muudatusi ja tõsteti tasu kõige madalamalt ja ebamõistlikumalt tasustatud toimingutes.

Seda on ühelt poolt hea märkida, kuid teiselt poolt tekib küsimus – miks peab nii ilmselgetele küsimustele raiskama nii palju ressursi ja aega, et saavutada vajalik edasiliikumine. Samas on ilmne, et eelmisel aastal Eesti majandusele iseloomulik kõrge kasvutempo on tänaseks tegelikult tekitanud olukorra, kus me peame nentima, et riigi õigusabi tasumäärad jäävad reaalsest elust järjest enam maha.

Seetõttu ei ole mõeldav, et mõningad muudatused riigi õigusabi tasumäärades võiksid olla heaks põhjenduseks järgnevaiks paariks aastaks, selgitamaks Justiitsministeeriumi soovi säilitada need muutumatul kujul.

Kordan siinkohal juba mõned aastad tagasi välja öeldud mõtet, et tänases olukorras peavad riigi õigusabi tasumäärad otsustavalt liikuma selles suunas, et nende keskmine tase moodustaks vähemalt 50% õigusabi teenuste turul vabas konkurentsisis toimivatest hindadest. Vastasel juhul räägime me ka 5 aasta pärast samadest probleemidest, millest oleme rääkinud kõik eelnevad aastad.

Riik peab lõpuks tunnistama, et riigi õigusabis toimivad samad lihtsad majandusreeglid mis mujalgi: ainult motiveeritud töötajalt on põhjust oodata pühendumist ja head tulemust. Miks advokaatide puhul peaksid kehtima teistsugused põhimõtted?

b) Riigi õigusabi tasujuhendi muutmine on esmakordselt pärast riigi õigusabi seaduse kehtestamist võimaldanud riigi poolt eraldatud raha kasutada sihipärasemalt. Kui 2006. a alguseks oli riigi õigusabi kasutamata rahaliste vahendite jääk 17,58 miljonit krooni, mis moodustas 40% eelarve mahust, siis 2007. a alguseks oli jääk vaid 4,36 miljonit krooni ehk 9,8%.

Eesti Advokatuurile riigi õigusabiks eraldatud 44,41 miljonist kroonist kasutati ära 40,05 miljonit krooni.

Seega võib öelda, et juhatuse poolt enam kui kaks aastat peetud järjepidev võitlus riigi õigusabi mõistlikumaks tasustamiseks on andnud eraldatud vahendite piires maksimumilähedase tulemuse. Loodetavasti üldkogu nõustub, et ka järjepidevad ülevaadet juhatuse tööst kinnitavad asjaolu, et juhatuse on 3 aasta vältel äärmise pühendumisega tegelenud riigi õigusabi küsimustega. Kindlasti pole tulemus see, mida me soovisime, kuid siit tuleb uuel juhatusel edasi minna.

Mis meid ootab 2007. aastal?

Eraldatud rahaliste vahendite summa õigusabi eest tasumiseks on kokku 47,91 miljonit krooni, sellele lisandub riigi õigusabi kasutamata jääk summas 4,36 miljonit krooni, kõik kokku 52,28 miljonit krooni. Lisaks veel 0,65 miljonit krooni riigi õigusabi korraldamiseks advokatuuri poolt. Lahtine on riigi õigusabi tsentraalseks korraldamiseks ettenähtud summa 1,0 miljonit krooni.

Seega ei ole põhjust vähemalt täna konstateerida, et riigi õigusabi tasumääradesse oleks lähitulevikus planeeritud oluline tõus. Pigem on eelarves arvestatud eelmisel aastal tasumäärades tehtud muudatustega ja sellest tulevate kulutuste suurenemisega. Küll aga oleks võimalik tasujuhendi põhimõtete ülevaatamine ja mõningate tasumäärade mõõdukas muutmine. Kõik sõltub Justiitsministeeriumi tahtest.

Omaette teema on antud eelarves riigi õigusabi korraldamiseks advokatuurile eraldatud rahaliste vahendite suurus summas 650 000 krooni, mis püsib muutumatuna juba neli aastat. Rõhutan, et antud eraldis katab aastas ära vaid 8 kuud ning advokatuur on

igal aastal palunud seda summat suurendada 350 000 krooni võrra.

Kas olukorras, kus riigi eelarve on järjest paisunud, pidevalt tehakse lisaelarveid (ja seda ka Justiitsministeeriumi haldusalas), ei ole tõesti ühelgi aastal olnud võimalust kas või osaliselt advokatuuri taotlust rahuldada? Pigem viitab see advokatuuri poolt vaadates riigi hea tahte puudumisele tingimustes, kus Justiitsministeerium esitab üha uusi ja kõrgemaid nõudmisi riigi õigusabi korraldamisel.

Kas 4 aastat arutleda 350 000kroonise eraldise otstarbekuse ja vajaduse üle ikka on ratsionaalne? Julgen arvata, et ei ole. Eelkõige lähtudes nendest kaalutlustest ja arvutustest, mida advokatuur on taotluse alusena esitanud.

Siinkohal meenub mulle Kohtunike Ühingu aasta-koosolekul eelmise aasta lõpus ühe esineja – kohtuniku – poolt öeldud hinnang suhetele riigiga (Justiitsministeeriumiga), mille mõte oli selline: ”Käesolevast aastast ei ole meil enam vastasseise ja pingeid Justiitsministeeriumiga, sest riik on lõpuks kohtunike palga- ja rahamuredele leidnud lahenduse.”

Paneb mõtlema ja küsima: miks advokatuuris peaks lahendused saabuma teisiti? Võiksime selle küsimuse asemel keskenduda enam muudele teemadele, kus advokatuur ja Justiitsministeerium teineteist mõistvat koostööd on teinud.

Aeg näitab, kas 2007. a toob sellesse küsimusse muudatusi.

Eeltoodust lähtudes ei saa kindlasti teha järelust, et advokatuur hindab suhteid Justiitsministeeriumiga selle juhatuse tegevusperioodil halvaks või konflikt-

seks. Kui analüüsida, millest tekivad aeg-ajalt pinged ministeeriumiga, siis tavapäraselt on tüüpiliseks põhjuseks olnud vaidlused riigi õigusabi ja selleks eraldatud raha ümber. Muudes küsimustes võib meil olla nii konstruktiivseid ja edasiviivaid mõttevahetusi, kuid ka eriarvamusi, kus me peame seisma eelkõige advokatuuri huvide eest.

Vahetevahel tekkivad pinged on teatud määral paratamatud, sest advokatuur peab ka avalik-õigusliku juriidilise isikuna seisma muuhulgas oma liikmete õiguste, advokaadi kutsetegevuse tagatiste ja põhiväärtuste eest. Mittenõustumine ministeeriumi seisukohtadega ongi tihti kantud nendest asjaoludest. Loodetavasti jätkub ka peatselt ametisse astuva Vabariigi Valitsuse ja täna valitava Eesti Advokatuuri juhatuse vahel vastastikku respektieriv ja tulemustele suunatud koostöö.

Kuid äsja riigi õigusabi raames esitatud küsimused tunduksid ebaõiglastena, võib-olla isegi teadlikult kallutatuna, kui advokatuur ei analüüsiks oma tulude ehk liikmemaksude dünaamikat möödunud kolme aasta vältel.

Kuna tänase üldkogu päevakorra järgnev ettekanne käsitleb põhjalikult just Eesti Advokatuuri eelarvet, siis peatun alljärgnevalt vaid mõnel olulisel tähelepanekul.

2.5. Advokatuuri rahalised vahendid (tulud ja liikmemaksud)

Mäletatavasti tõdesime kolm aastat tagasi, et meie tulude pool liikmemaksude laekumiste näol ei vasta

advokatuuri eesmärkidele ja vajadustele. Kaaluti erinevaid võimalusi liikmemaksude suurendamiseks ja nende hulgas isegi seda, et liikmemakse peaks tõstma otsustavalt ja igakordselt mitmel järgneval aastal.

Tegelikkus on liikmemaksude muutmise osas vaadeldava perioodi vältel kujunenud teistsuguseks ja advokaatidele kindlasti meeldivamaks.

Liikmemaksu on viimasel kolmel aastal tõstetud vaid korra – 2004. a, siis kui valiti praegune juhatuse. Järgnevatel aastatel on eelarve tulude mõõdukas kasv liikmemaksude kaudu võimaldanud suurendada mõningal määral eelarvelisi kulutusi. Ka käesoleval üldkogul ei tee juhatus seetõttu ettepanekut liikmemaksude suurendamiseks.

Juhatus on seejuures lähtunud järgmistest asjaoludest.

- Meie tulude pool on liikmemaksude arvel järjepidevalt suurenenud. Näiteks 2006. a oli see 755 000 krooni võrra suurem kui 2004. a. Käesoleval aastal peaks prognoosi kohaselt olema tulu isegi 1,19 miljonit krooni suurem võrreldes 2004. a. (Siinjuures tuleb arvestada, et 2007. a prognoos on hinnanguline, kuid ka eelnevate aastate prognoosid on kujunenud suhteliselt täpseks, mistõttu on põhjust eeldada kavandatu täitumist.)
- Kui aastaid oleme tõdenud, et teatud kululiikide osas on juhatuse poolt rahalisi vahendeid kasutatud ebapiisavalt eelkõige kulude kokkuvõtte eesmärgil, siis aasta-aastalt on juhatus püüdnud oma tegevust järjest enam planeerida kinnitatud eelarve alusel. Järgnevast ette-

kandest nähtub, et ühelgi varasemal aastal ei ole eelarvelisi vahendeid ära kasutatud nii otstarbekalt ja sihipäraselt kui 2006. a. Seetõttu on ka rahaliste vahendite jääk väiksem tavapärasest. Samasugustest põhimõtetest lähtudes on kavandatud ka 2007. a eelarve.

- Samuti tuleb märkida, et tulenevalt meie liikmeskonna väiksusest võrreldes teiste advokatuuridega, on meil advokaadi liikmemaks juba tänasel päeval suhteliselt kõrge. Aga kahjuks peab ka tunnistama selle paratamatust, sest teatud püsikulud on möödapääsmatud ega sõltu liikmeskonna suuruselt.

Praegune juhatus on seisukohal, et sellel aastal puudub vajadus liikmemaksude tõstmiseks olukorras, kus olemasolevate rahaliste vahendite jääk ja arengukava eesmärgid selleks otseselt põhjust ei anna. Seetõttu väheneb ka käesoleval aastal rahaliste vahendite jääk eelarves vajaliku miinimumini. Juhatus leiab, et liikmemaksu tõstmise eesmärk ei saa olla lihtsalt rahaliste vahendite akumulatsioon seda tegevuses kasutamata.

Eeltoodu aga ei tähenda, et meil juba lähitulevikus ei tuleks liikmemaksu tõsta. Neljaaastane periood, mille jooksul ei ole tõstetud liikmemaksu, on Eesti Advokatuuris suhteliselt haruldane. Samas on ilmne, et uue juhatuse poolt lähiajal täiendavalt määratletavad uued eesmärgid ja ülesanded nõuavad suuremaid kulutusi.

Juba praegu on selge, et välisuhtlus on kindlasti üks valdkond, mis arvestades selle tähtsust ja olulisust Eesti Advokatuurile ka 2007. a lisakulutusi nõuab.

2.6. Välissuhtlus ja selle vajalikud arengusuunad

Lisaks aastaraamatus toodud andmetele olgu märgitud, et ka 2006. a oli Eesti Advokatuur aktiivne suhetes CCBE-ga ja püüdis kasutada kõiki muid rahvusvahelisi kontakte oma võimaluste raames. Kuid just olemasolevaid võimalusi rõhutades tahakski välissuhtlusel peatuda.

Tegelikult oleme juba kümmekond aastat konstateerinud, et meie võimalused ja kontaktid rahvusvahelises suhtluses on pidevalt arenenud, milles polegi mingit kahtlust. Kuid küsigem pigem, kas tänane olukord rahvusvahelises suhtluses on selline nagu see tegelikult võiks olla. Kindlasti mitte ja põhjused peituvad peamiselt kahes faktoris:

- inimtöäjõus ja suutlikkuses;
- selleks eraldatud rahaliste vahendite kasutamises.

2006. a on meie välissuhtluse tasand juhatuse kantselei pool kindlasti oluliselt edasi arenenud seoses juba eelnevalt märgitud juristi töökoha rakendamisega. See on võimaldanud eelkõige juristi ja ka assistendi ametikoha kaudu korraldada regulaarsemat ja sisulisemat välissuhtlust, mis puudutab eelkõige kirjavahetust CCBE-ga, vajalike ülevaadete koostamist, küsimustele vastamist, arvamuste andmist jms.

Kahjuks napib meil inimressurssi rahvusvaheliseks suhtlemiseks – sihipärase koostöö korraldamiseks teiste advokatuuridega. Need kontaktid, mis senini on piiratud arvul olnud peamiselt rahvusvaheliste konverentside, erinevate töögruppide, küllakutsete jms vormis, vajavad edasiarendamist. Seetõttu peab järjepideva-

maks koostööks lähinaabrite (Skandinaaviamaad, Balti riigid), aga ka meile oluliste Euroopa riikide advokatuuridega rakendama töövorme, mis nõuavad Eesti Advokatuuri suuremat aktiivsust, tööorganite aega ja selles valdkonnas töökorralduse muutmist. Kahtlemata eeldab see muuhulgas täiendavaid rahalisi vahendeid.

Juhatus on töötanud äärmiselt suure töökoormusega ja olemasolevate võimaluste piiril, seetõttu pole nende eesmärkide realiseerimiseks jagunud lihtsalt piisavalt töövõimet. Sama probleem kummitab meie teisi tööorganeid.

Suheldes kuu aega tagasi (15.–16. veebruaril 2007. a) Viinis toimunud Euroopa Advokatuuride liidrite 35. konverentsil mitmete riikide advokatuuride esimeestega, CCBE esindajatega, ilmnes selgelt nende kõigi valmisolek senisest enamaks koostööks erinevate riikide vahel.

Nii näiteks tõdesid skandinaavlastel, et nende vahel aastaid eksisteerinud teatud barjäärid on kadumas ja ühiselt on otsustatud käivitada senisest tihedam koostöö selles regioonis. Nende huvi ja valmisolek kaasata sinna ka meid ja teisi Balti riike on suurepärase eelduse rahvusvahelises koostöös uuele tasemele jõudmiseks.

Ülessoojendamist vajavad meie suhted teiste Balti riikide advokatuuridega. Kuigi meie naabrid Lätist ja Leedust on olnud väga passiivsed ega ilmuta huvi suhete vastu Eesti Advokatuuriga, ei tähenda see, et me peaksimegi passiivselt ootama jääma nende märguannet.

Äärmiselt aktiivsed ennast tutvustama on endised Ida-Euroopa väiksemad riigid, aga ka kõik nn Balkani riigid. Jätkuvalt tunnevad meie vastu huvi Inglismaa ja Šotimaa, samuti Austria.

Jätkata tuleb seniseid häid ja süvenevaid kontakte Saksa Advokatuuriga. Suhtlemise ja informatsiooni vahetamise tasandilt on käesolevaks ajaks jõutud ühiselt esimese rahvusvahelise konverentsi korraldamiseni Tallinnas 25. mail 2007. a. Selle ürituse kohta on infoleht üldkogu materjalide hulgas.

Senisest enam rahvusvahelistel üritustel osalemine, meie advokatuuri ja seisukohtade tutvustamine, aga ka aeg-ajalt rahvusvaheliste ürituste organiseerimine jms nõuavad tulevikus konkreetset ja senisest täpsemat tööplaani, sellele järjest enam pühenduvaid esindajaid ja ilmtingimata advokatuuri paksemat rahakotti. Kuidas edasi liikuda välissuhtluses – sõltub sellest, kui palju me suudame ühiselt ennast selleks mobiliseerida.

Väike advokatuur ei saa endale püstitada samasuguseid eesmärke ega omada selliseid rahalisi vahendeid nagu enamik meist suuremaid. Kuid eesmärke püstitamata ei jõua me mingil juhul jõukohaste tulemusteni.

2.7. Kokkuvõtteks

Millised on juhatuse märksõnad nii kõnesoleva aruandeaasta kui kogu kolmeaastase juhatuse tegevuse kohta?

a) Kaks aastat tagasi arengukavas ülesandeid püstitades ei seatud eesmärgiks nende lahendamist kahe aasta jooksul, mis oleks olnud mõeldamatu. Arengukava eesmärgid on kantud pikemast perspektiivitundest ja eeldavad aeg-ajalt ülevaatamist ja täpsustamist ning uute ülesannete püstitamist.

Ometi võib täna tõdeda, et arengukava 2005–2007 eesmärgid on suures enamuses täidetud. Loodetavasti on võimalik ka käesoleval aastal jätkata püstitatud eesmärkide suundades liikumist. Seda eelkõige nendes küsimustes, kus lahendusteni ei ole veel jõutud.

b) Esimehe ja juhatuse töö üheks põhiliseks eesmärgiks on olnud eelkõige advokatuuri kui kutseühenduse ja selle liikmete õiguste ja huvide kaitsmine, nende esindamine nii õigussüsteemis kui avalikkuses. Aeg-ajalt on riigivõim püüdnud sekkuda või sekkunud meie kutsetegevuse õiguslikesse tagatistesse, soovinud revideerida ajalooliselt kujunenud üldtunnustatud põhimõtteid. Me oleme sellistele püüdlustele julgelt ja otsustavalt reageerinud ning halvemad tagajärjed ära hoidnud.

c) Panen juhatuse nimel kõigile advokaatidele südamele senisest veel aktiivsemat advokaadi rolli ühiskonnas põhiõiguste ja vabaduste kaitsel. Seda eriti olukorras, kus viimasel ajal on isikute põhiõiguste riigipoolne riive real juhtudel olnud äärmiselt intensiivne ja tekkinud on põhjendatud küsimus selle proportsionaalsusest püstitatud eesmärgiga.

d) Kutsun aktiivseid, meie probleemidele kaasmõtlevaid ja advokatuuri hea käekäigu vastu huvi tundvaid kolleege kaaluma konkureerimist vabaneva Eesti Advokatuuri kantsleri vastutusrikkale ametikohale. See töö nõuab suurt vastutustunnet ja pühendumist, kuid on seejuures piisavalt sisukas ja huvipakkuv.

Sõltumata sellest, millise hinnangu annab juhatuse tööle üldkogu, võib ettekandja juhatuse nimel kinnitada, et juhatuse volituste periood on tööalaselt olnud äärmiselt pingeline ja töömahukas. Juhatuse on

töötanud võimete piiril ja arvestades olemasolevaid võimalusi ning tehtud tööd ei ole põhjust häbeneda.

Juhatus on töötanud äärmiselt üksmeelse meeskonnana ja selle kõik liikmed on teinud advokatuuri huvides konstruktiivset koostööd.

Juhatuse ja teiste tööorganite vaheline koostöö on olnud aktiivne ja teineteist toetav. Kõik on olnud tublid, kuid siinkohal lubage mul ära märkida eetika- ja metoodikakomisjoni aktiivset rolli aruandeperioodil vandeadvokaat Sten Luiga juhtimisel.

TÄNUD

Kuna esimehe ja juhatuse kolmeaastane tegevusperiood lõppeb, siis soovin siinkohal avaldada tänu kõigile advokatuuri kantselei töötajatele, kelle igapäevase usina töö ja abita oleks meie tegevus mõeldamatu.

Tänan omalt poolt kõiki juhatuse liikmeid, tööorganite liikmeid üksteist toetava, mõistva ja tulemusliku koostöö eest. See väärrib tunnustamist.

Samuti tänan juhatuse ja enda nimel kõiki kolleege, kes meid kolm aastat tagasi usaldasid ja andsid meile volituse Eesti Advokatuuri esindamiseks.

Eesti Advokatuuri tugevus seisneb suurel määral tema liikmete ühtsuses. Hoidkem kokku ja seiskem meie ühiste huvide ja advokatuuri hea nime eest!

Aivar Pily

Esimees

EESTI ADVOKATUURI JUHATUSE ARUANNE ADVOKATUURI ÜLDKOGULE 21. veebruaril 2008. a TALLINNAS

Alljärgnevalt toodud andmed on Eesti Advokatuuri juhatuse üldkogule esitatava aruande osa ja neid esimehe ettekandes üldjuhul ei korrata.

1. Advokatuuri liikmeskond

Seisuga 01.01.2008. a on Eesti Advokatuuris 640 liiget, sealhulgas 13 assotsieerunud liiget ja 92 advokaati, kelle liikmesus advokatuuris on peatatud erinevatel põhjustel.

Seisuga 01.01.2008. a on tegevliikmeid:

vandeadvokaate	333
vandeadvokaadi vanemabisid	124
vandeadvokaadi abisid	78

Vanuseliselt jagunevad tegevliikmed:

üle 60-aastased	58	10,5 %
50–60-aastased	79	14,4 %
35–50-aastased	170	30,9 %
kuni 35-aastased	243	44,2 %

Naisi on tegevliikmete hulgas 210.

Advokaadibüroosid 182, sh Tallinnas 116.

Advokatuuri on 2007. aastal vastu võetud või omistatud kõrgem kutsenimetus järgmistele isikutele:

Vandeadvokaadid:

Piret Luiga, Mati Maksing, Aet Bergmann, Vello Tammer, Indrek Veso, Maksim Greinoman, Tarmo Peterson, Evelin Pärn-Lee, Martin Männik, Kilvar Kessler, Urmas Kärdi, Indrek Leppik, Rene Varul, Nele Tammemäe, Kristiina Lee, Katri Tomson, Ulla Belovas, Aleksander Vares, Veikko Puolakainen, Margit Lahevee, Kristi Kullerkup, Minni-Triin Park, Katri Tomson, Kaidi Reiljan-Sihvart, Pirkka-Marja Pöldvere, Karin Antsov, Signe Schwarze, Liina Rekand, Urmas Kiik.

Vandeadvokaadi vanemabid:

Risto Hüübner, Eero Tonka, Maili Kalmus, Argo Küünemäe, Rainer Kuulme, Liina-Maarja Uuemõis, Indrek Sirk, Liisa Linna, Mari-Liis Avikson, Liane Raave, Mauno Saareväli, Raimo Hammerberg, Valmond Mikli, Alar Urm, Olav-Jüri Luik, Merlin Salvik, Piret Lappert, Anastasia Puusepp, Mihkel Kolk, Valdo Lips, Merlyn Kuljus, Anneliis Lett, Marika Oksaar, Lauri Liivat, Helmeri Indela.

Vandeadvokaadi abid:

Eva Mägi, Ramon Rask, Senny Pello, Karin Mölder, Andrei Veressov, Klen Laus, Kätlin Uiibo, Elmer Muna, Denis Piskunov, Margus Poola, Natalja Sidorenko, Peeter Viirsalu.

Assotsieerunud liikmed:

David Alexander Gower Lewis, Matti Risto Sakari Kauppi, Kaarli Harry Eichhorn, Tapio Antero Kinanen, Bengt Stybjörn Gråde, Lasse Juhani Höijar.

Advokatuuri liikmesuse on erinevatel põhjustel peatanud Anu Uritam, Urmas Tammiksaar, Ulvi Reimets, Anton Sigal, Elen Rohtla, Janar Männapuu, Kaarel Kais, Kai Kaljaste, Katri Paas, Merle Veeroos, Marko Aavik, Mari-Liis Avikson, Risto Agur, Matti Laarmann, Raul Otsa, Birgit Punison, Ingmar Lääts, Kristi Reinson, Pirjo Ant, Maria Ait, Kirsti Tikan, Meelis Hint, Kilvar Kessler, Margus Möttus, Marge Tamme, Maris Kuurberg, David Alexander Gower Lewis.

Advokatuurist on välja arvatud Kaljo Kägi, Sergei Belov, Dagmar Saks, Ellinora Mänd, Margus Heek, Heia Vuchmann, Peter Tærø Nielsen.

2. Advokatuuri juhatus

Advokatuuri üldkogul 13.03.2007. a valiti Eesti Advokatuuri esimeheks tagasi vandeadvokaat Aivar Pilv ja juhatuse liikmeteks Ain Alvin, Marti Hääl, Peeter Lepik, Jüri Leppik, Andrus Lillo, Ants Mailend, Mart Sikut ja Toomas Vaher.

Juhatus 27.03.2007. a istungil valiti advokatuuri aseesimeheks vandeadvokaat Ain Alvin ja kinnitati juhatuse liikmete tööjaotus.

Esimees Aivar Pilt

- tööülesanded tulenevalt Eesti Advokatuuri kodukorra § 34 sätestatust;
- välissuhtluse korraldamine;
- riigi õigusabi osutamise seonduvad küsimused.

Aseesimees Ain Alvin

- tööülesanded tulenevalt Eesti Advokatuuri kodukorra § 35 sätestatust;
- välissuhtluse korraldamine;
- advokatuuri majandustegevuse ja eelarvega seonduvad küsimused.

Juhatuse liige Marti Hääl

- koostöö aukohtuga;
- välissuhtluse korraldamine.

Juhatuse liige Toomas Vaher

- koostöö eetika- ja metoodikakomisjoniga;
- seadusloome küsimused;
- välissuhtluse korraldamine.

Juhatuse liige Peeter Lepik

- koostöö kutsesobivuskomisjoniga;
- välissuhtluse korraldamine.

Juhatuse liige Jüri Leppik

- koostöö õiguskaitseasutustega;
- seadusloome küsimused.

Juhatuse liige Andrus Lillo

- Lõuna-Eesti piirkonna kureerimine;
- ühekordsed ülesanded tulenevalt kodukorrast ja advokatuuriseadusest.

Juhatuse liige Mart Sikut

- Lääne-Eesti piirkonna kureerimine;
- ühekordsed ülesanded tulenevalt kodukorrast ja advokatuuriseadusest.

Juhatuse liige Ants Mailend

- koostöö kutsesobivuskomisjoniga;
- ühekordsed ülesanded tulenevalt kodukorrast ja advokatuuriseadusest.

Advokatuuri kantslerina töötas kuni 10. aprillini Rein Kiviloo ja alates 6. augustist Kristel Voltenberg, kantselei juhatajana Helgi Karma, pearaamatupidajana Reet Roo, juristina Marin Vallikivi, assistendina Reilika Reemaa ja andmetöötlejana Marit Leevik.

Aruandeperioodil toimus 25 juhatuse korralist istungit. Istungitel olid päevakorras advokatuuri haldussuutlikkuse tõstmine ja juhatuse töö ümberkorraldamise küsimused, riigi õigusabi korraldamine ja õigusabi kvaliteet, advokaadi kutse-eetika põhimõtete järgimine kutsetegevuses, advokaatide täiendusõpe ja selle efektiivsemaks muutmise võimalused, advokaatide kutsekindlustus, uue eksamikorralduse põhimõtete väljatöötamine ja rakendamine, kohtumenetluses advokaadi kutsetööd takistavate küsimuste arutamine ja teadvustamine kohtusüsteemile, õiguselukutsete senisest vabama liikumise võimaldamine ja eksamikorralduse põhimõtete ühtlustamine, advokatuuri puudutavate eelnõude ja seadusloome küsimused jne. Juhatuse istungitel arutati advokaatide kohta esitatud kaebusi ning tehti ettepanekuid aukohtumenetluste algatamiseks. Nagu ka varasematel aastatel olid juhatuse istungite päevakorras muuhulgas advoka-

tuuriseadusest ja advokatuuri kodukorrast tulenevad üldised küsimused: advokaadieksami lubamine, uute liikmete vastuvõtmine, kõrgema kutsenimetuse omistamine, kolleegide taotluste lahendamine osalemiseks äriühingu juhtimisorganite töös, taotluste lahendamine seoses kutsetegevuse peatamise või taastamise, liikmemaksude, tegutsemiskoha muutumisega jm.

Lisaks juhatuse korralistele istungitele toimusid mõned erakorralised istungid advokatuuri arengukavast tulenevate eesmärkide saavutamise tagamiseks.

Istungivälisel ajal tegelesid advokatuuri juhatuse liikmed veel paljude muude advokatuuri jaoks oluliste küsimuste ja ülesannetega:

Advokatuuri esimees Aivar Pilv osales kohtumisel Harju Maakohtu esimehe ja Kohtunike Ühingu esimehega kohtumenetlusega seonduvate küsimuste arutamiseks ja advokaatide poolt tõstatatud probleemide lahendamiseks (arutelu puudutas laiemalt kohtumenetluses, sh riigi õigusabis advokaatide kutsetegevuses esinevaid puudusi). Esindas advokatuuri Justiitsministeeriumi nõupidamistel, kus arutati õigushariduse kvaliteedis ilmnenu probleeme ja ühtse juristieksami põhimõtete väljatöötamist, õiguselukutse (kohtunikud, prokurörid, notarid ja advokaadid) vahel senisest vabama liikuvuse tagamist, samuti edasist õigushariduse täiustamist, riigi õigusabi tasustamise muutmist ja riigi õigusabi korraldamise tsentraliseerimist. Osales koos kolleegide Ants Mailendi ja Jüri Leppikuga Justiitsministeeriumi, Riigikohtu ja Riigiprokuratuuri ühisel seminaril "Kaitseõiguse korraldamise probleemidest kriminaalmenetluses", kus arutusel olid riigi õigusabi korralduse ja õigusabi kvaliteedi küsimused, kriminaalmenetluse korraldus-

likud küsimused kaitseõiguse efektiivseks teostamiseks ning juristide täiendusõppe korraldamise võimalused Tartu Ülikooli õigusteaduskonna kaudu. Lisaks eeltoodule tegeles Eesti Advokatuuri, Saksa Advokatuuri ja Union Internationale des Advocats (UIA) konverentsi "Piiriülene õiguse kohaldamine Euroopa Liidus praktiliste kaasuste näitel" korraldamise juhtimisega. Osales pankrotiseaduse XV aastapäevale pühendatud konverentsil "Maksejõuetus – kas üksnes pankrot?" ettekandega "Advokaadi kogemus maksejõuetusmenetluses – tagasivaade ja tulevik", samuti Kohtunike Forumil 2007 "Kohtud ja õigusloome. Kohus kui seaduse tõlgendaja ja normilooja" ning paneeldiskussioonil "Riigikohus: looja või hävitaja? Kohtuliku poliitika kujundamise piiridest", esines ettekandega Kohtute Haldamise Nõukoja istungil teemal "Kohtumenetlusest ja kohtute töökorraldusest tulenevad probleemid poole esindaja ja isiku kaitsja jaoks oma ülesannete tõhusaks täitmiseks." Lisaks eeltoodule esindas advokatuuri Euroopa Advokatuuride Presidentide 35. konverentsil Viinis, osales Justiitsministeeriumis toimunud kohtumisel Gruusia Justiitsministeeriumi esindajatega, kus andis ülevaate Eesti Advokatuuri tegevuse korraldusest ja advokaadi tegevuse õiguslikust regulatsioonist.

Advokatuuri aseesimees Ain Alvin oli jätkuvalt tegev CCBE Eesti delegatsiooni juhina (vt lähemalt alalõik "Välissuhtlus"). Lisaks advokaaditööle ning jooksvale tööle advokatuuri juhatuses tegeles akadeemilise tööga Tartu Ülikooli õigusteaduskonna lektorina teemal "Juristi eetika". Lisaks osalemistele kohtumistel advokatuuri ja Justiitsministeeriumi esindajate ning kohtunikega esines ettekandega teemal "Advokaadi

kutse-eesitika alused – filosoofiline analüüs” Kohtunike Foorumil 2007.

Juhatusel liige Marti Hääl tegutses advokatuuri esindajana lepitusmenetluse küsimuste läbirääkimisel kohtunikukonna esindajatega ning tegeles selles valdkonnas advokatuuri seisukohtade väljatöötamisega. Samuti võttis aktiivselt osa kohtumenetluse ümarlauda tööst Riigikohtus ning kohtumistest justiitsministri ja teiste justiitsametkondade esindajatega nii riigi õigusabi kui teistes advokaaditegevust puudutavates küsimustes. Koordineeris advokatuuri liikmete erialase vastutuse kindlustuse küsimuste arutelu ühise kindlustuskaitse võimaluste väljaselgitamisel.

Juhatusel liige Toomas Vaheri ülesandeks oli töö koordineerimine juhatusel ja eetika- ja metoodikakomisjoni vahel, s.o eeskätt juhendite väljatöötamisel. Tegeles advokatuuri esindajana koos Marti Häällega lepitusmenetluse küsimustega ning vastavate seisukohtade väljatöötamisega. Osales advokatuuri esindajana aktiivselt Rahandusministeeriumi juurde loodud spetsiaalses rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõukojas, esindas advokatuuri huve suhtlemisel Rahapesu Andmebürooga, sh andis seisukohti ja arvamusi viimase poolt ettevalmistatud juhendmaterjalide suhtes.

Juhatusel liige Peeter Lepiku ülesandeks oli koos kolleeg Ants Mailendiga töö koordineerimine juhatusel ja kutsesobivuskomisjoni vahel, advokaadieksami reformimise töögrupi tegevuse juhtimine ning suhtlemine kutsesobivuskomisjoniga seoses advokaadieksamite uue korra rakendamisega.

Juhatusel liige Jüri Leppik oli I poolaastal aktiivselt tegev Siseministeeriumi juures tegutseva süütegude

ennetamise koostöökoja liikmena (asendusliige Marti Hääl), osales ümarlaval kohtumenetluse probleemidest Riigikohtus; II poolaastasse jäid osalemine Riigikogu põhiseaduskomisjoni istungil ning töö erinevate eelnõudega, samuti kohtumised Justiitsministeeriumi ja teiste justiitsasutuste esindajatega.

Juhatuse liige Andrus Lillo osales lisaks juhatuse liikme tööle ning Lõuna-Eesti advokaadibüroode kureerimisele advokatuuri esindajana Kohtunike Eksami komisjoni töös, mis käib koos vastavalt vajadusele 3–5 korda aastas. Istungitevahelisel ajal otsustab komisjon kohtunike kandidaaditeenistusega seotud küsimusi ning tegeleb eksamite kirjalike osade hindamisega. Samuti osales Andrus Lillo Eesti Õiguskeskuse töös selle nõukogu liikmena.

Juhatuse liige Mart Sikut osales lisaks jooksvate ülesannete täitmisele ning Lääne-Eesti advokaadibüroode kureerimisele aktiivselt Eesti-Soome advokaatide maavõistluse tennises, mis toimus 2007. aasta märtsis Helsingis, organiseerimises.

Juhatuse liige Ants Mailend, koos kolleeg Peeter Lepikuga osales advokaadieksami reformimise töögrupi tegevuses ja suhtlemises kutsesobivuskomisjoniga seoses advokaadiksamite uue korra rakendamise. Osales samuti Justiitsministeeriumi korraldatud justiitsasutuste nõupidamisel seoses ühtse juristieksami ning riigi õigusabi korraldusega, advokatuuriseaduse ja riigi õigusabi seaduse muutmist ettevalmistavas töös eelnõu projektidega.

3. Osalemine õigusloomes ja olulisemad advokatuuri puudutavad arengud

Advokatuur andis 2007. a õigusaktide kohta 24 arvamust. Enamasti esitas advokatuur arvamuse õigusakti eelnõude kohta, mille osas meie poole arvamuse andmiseks pöörduti. Lisaks pöördus advokatuur Siseministeriumi poole ettepanekuga täiendada abipolitseiniku seadust (advokaadi poolt tõstatatud küsimuse tulemusena) ning Riigikogu majanduskomisjoni poole seoses elektroonilise side seaduse muutmise seaduse eelnõuga (CCBE juhtis kõikide oma liikmete tähelepanu: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2006/24/EÜ ülevõtmisel tuleb arvestada advokaatide kutsesaladusega). Siseministerium leidis, et advokatuuri ettepanek on põhjendatud ning lubas abipolitseiniku seadust täiendada. Riigikogu majanduskomisjon leidis, et advokaate puudutavat aspekti tuleb arutada elektroonilise side seadusest eraldi ning et seda peaks tegema Justiitsministerium.

Järgnevalt mõningatest tähelepanuväärivamatest arengutest.

Eesti Advokatuur on järjepidevalt rõhutanud, kui oluline on kaasata advokatuuri kui avalik-õiguslikku juriidilist isikut ja kutseühendust teda puudutavate eelnõude väljatöötamisse võimalikult varakult. Kahjuks jätkab Justiitsministerium praktikat, kus advokatuur "kaasatakse" eelnõude arutellu pigem võimalikult hilja (kui eelnõu on juba avalik dokument) ning kaasamine mõistliku aja jooksul on muutunud järjest enam erandiks kui heaks tavaks.

Parim näide advokatuuri teadlikust eiramisest on tema tegevuse põhimõtteid ja tulevikku puudutav kontseptsioon, millest advokatuur sai teada alles peale seda, kui Justiitsministeerium oli selle esitanud Vabariigi Valitsusele ja viimane selle heaks kiitnud. Seejuures olid advokatuuri tulevikku puudutavad küsimused lisatud nn ühtse juristi eksami kontseptsiooni ilmse eesmärgiga selle raames teha olulisi ja põhimõttelisi muudatusi advokatuuri ja advokaadi tegutsemise põhimõtetes. Seejuures oli nimetatud kontseptsioonis esitatud advokatuuri senise tegevuse kohta moonutatud ja tegelikkusele mittevastavaid fakte ja asjaolusid, mis löid ka Vabariigi Valitsusele moonutatud ettekujutuse tegelikust olukorrast. Eesti Advokatuuri initsiatiivil on advokatuuriseaduse ja riigi õigusabi seaduse muutmise eelnõude osas alustatud sisuliste küsimuste ühist tasakaalustatud arutelu. Aasta lõpu seisuga on advokatuuriseaduse muutmise eelnõu ja tulevikku puudutavad küsimused (sh riigi õigusabiga seotud küsimused) eraldatud ühtse juristi eksami kontseptsiooni arutelust ning nende arutamine jätkub 2008. aastal.

Advokatuuri ja advokaatide kutsetegevust puudutavate küsimuste reguleerimist hoopis teise valdkonna seaduste muutmise seaduse eelnõusse on Justiitsministeerium kasutanud ka varem. Kuid hiljuti lisati notariite infosüsteemi ja õigusregistriritega seotud seaduste muutmise seaduse eelnõusse advokatuuriseaduse § 57¹ ehk advokaadi volituse eelduse sätte kehtetuks tunnistamine. Seda vaatamata asjaolule, et alles mõned aastad tagasi oli just Justiitsministeerium see, kes advokaadi volituste eelduste kehtestamist seaduses põhjendas euroopaliku õiguskorraga.

Eesti Advokatuuri juhatus, olles seisukohal, et advokatuuriseaduse muutmine kõnesoleva eelnõuga ei ole põhjendatud ega asjakohane ning advokaadi volituse eelduse küsimust tuleks arutada iseseisva küsimusena, esitas nimetatud eelnõu kohta Justiitsministeeriumile arvamuse kahel korral. Kuid Justiitsministeerium esitatud märkuste ja seisukohtadega ei arvestanud. Seejärel pöördus advokatuur märgukirjaga Riigikogu õiguskomisjoni poole, kes samuti esitatud märkustega ei arvestanud ega kutsunud advokatuuri esindajaid õiguskomisjoni istungitele, kus nimetatud eelnõu arutati.

Advokatuuri juhatus leidis, et advokaadi volituse eeldamine on põhjendatud ning vajalik ning tagab teatud järjepidevuse õigussuhetes ning õigusselguse avalikkuse jaoks. Advokaatide kui professionaalsete esindajate võrdsustamine volituse tõendamise osas mis tahes teise esindajaga oleks vastuolus arenenud riikide praktikaga ning kahjustaks eelkõige õigusabi vajajate huve. Teiste riikide advokaatide ühendustelt saadud teabe kohaselt mitmetes riikides, nagu näiteks Soome, Austria, Norra, Luksemburg, Belgia ja Holland, advokaadi volitust eeldatakse.

Advokaadi volituse eelduse kaotamine tekitab probleeme mitmetes valdkondades, eriti kriminaal- ja väärteomenetluses. Kriminaalmenetluse- ega ka väärteomenetluse seadustikus ei sisaldu advokaadi volituse eeldust analoogselt tsiviilkohtu- ja halduskohtumenetluse seadustikega. Seetõttu võivad menetlusalused isikud jääda väärteo- ja kriminaalmenetluses reaalse kaitseta või saada kaitset põhjendamatu viivitusega. Näiteks, kui on tegemist isiku vabaduse piiramisega, ei saa advokaat asuda kohe kaitseülesandeid täitma, kuivõrd eelnevalt tuleb vormistada volikiri. Juhul kui

tegemist on kinnipeetavaga, ei ole kaitseülesandeid teostama asuval advokaadil, kes soovib kokkusaamist volikirja ja kliendilepingu vormistamiseks, millegagi tõendada, et ta on kinnipeetava kaitsja.

Advokatuuri juhatus pöördus Vabariigi Presidendi poole, leides, et Riigikogu poolt 21.11.2007. a vastu võetud notarite infosüsteemi ja õigusregistritega seotud seaduste muutmise seaduse jõustumisel saab oluliselt kahjustud isikute õigus kaitsele, mis viib Põhiseaduse § 14 ja 15 toodud põhiõiguste rikkumiseni. Advokatuuri juhatus palus jätta seadus välja kuulutamata ja saata see Riigikogule uueks arutamiseks ja otsustamiseks. Vabariigi President kuulutas siiski nimetatud seaduse 07.12.2007. a välja ning see jõustus 28.12.2007. a.

Kõige olulisema panuse advokatuuri arvamuste koostamisel on andnud advokatuuri jurist Marin Vallikivi ning vandeadvokaadid Ivo Mahhov, Andres Suik, Jaanus Tehver, Ants Mailend, Jüri Leppik ja Toomas Vaher.

3.1. Muudest olulisematest küsimustest õigusloomes

3.1.1. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse eelnõu

Kõige olulisem probleem advokatuuri jaoks rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse eelnõus oli advokaatide allutamine rahapesu andmebüroo järelevalve ja kontrolli alla, mis on põhjendamatu ja lubamatu.

Rahapesu andmebüroole advokaatide üle järelevalve teostamise pädevuse andmine hävitab sisuliselt

advokaadi ja advokaadibüroode sõltumatus e õigusabi osutamisel ja isikute nõustamisel ning kaitsmisel. Olu-kord, kus advokaadid ja advokaadibürood sisuliselt allutatakse politsei järelevalvele ja kontrollile, on demokraatlikus riigis vastuvõetamatu ning enne-kuulmatu. Selline regulatsioon on vastuolus advoka-tuuriseaduse § 43 ja § 45 sätestatud tagatistega, mis tulenevad ka menetlusseadustikest.

Teine oluline probleem oli seaduse liiga laiaula-tuslik kohaldamine advokaatidele. Oli ka teisi olulisi küsimusi (näiteks dokumentide avaldamise ulatus jmt), milliste üle toimusid läbirääkimised Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõukoja liikmete, Rahapesu Andmebüroo ja Rahandusministeeriumi kui eelnõu koostajaga.

Advokatuuril õnnestus mitmete radikaalselt advo-kaatide ja õigusabi vajajate huve kahjustavate sätete eelnõust väljajätmise põhjendamine või nende oluline pehmendamine, sh saavutati rahapesualaste reeglite järgmise kontrollfunktsiooni andmine advokatuuri juhatusele, väärteo korras advokaatide karistamise väljajätmine ning piirati advokaatidelt dokumentide väljanõudmise ja büroode läbiotsimise võimalusi.

Samuti õnnestus kergendada nõudeid kliendisuhte loomisel vahetu kontaktita. Kuigi rahapesu ja terro-rismi rahastamise tõkestamise seaduse eelnõu 2007. a detsembris vastu võetud kujul sisaldab jätkuvalt mit-meid isikuvabadusi ning advokaadi tegevusvabadust piiravaid sätteid, on paraku tegemist üle-euroopalise arenguga ning paljud advokatuuri arvates ehamõist-likult koormavad või piiravad põhimõtted on üle võe-tud valdkonda puudutavatest direktiividest, mistõttu mitmeid vastuväiteid ei arvestatud.

3.1.2. Elektroonilise side seaduse muutmise seaduse eelnõu

Euroopa Advokatuuride ja Õigusliitude Nõukogu (CCBE) küsis oma liikmetelt teavet Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2006/24/EÜ, mis käsitleb üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste või üldkasutatavate sidevõrkude pakkujate tegevusega kaasnevate või nende töödeldud andmete säilitamist ja millega muudetakse direktiivi 2002/58/EÜ, ülevõtmise kohta liikmesriigi õigusesse.

CCBE juhtis advokatuuride ja õigusliitude tähelepanu sellele, et nimetatud direktiivi harmoniseerimisel tuleb arvestada sellega, et oleks tagatud advokaadi kutsesaladus.

Eestis võeti direktiiv üle elektroonilise side seaduse muutmise seadusega, mistõttu advokatuur pöördus märgukirjaga Riigikogu majanduskomisjoni poole (kelle menetluses eelnõu oli). Advokatuur juhtis tähelepanu sellele, et nimetatud direktiivi ülevõtmisel tuleb tagada advokaadi kutsesaladus ning säilitatud andmetele võimaldada juurdepääs ainult kohtu eelneval loal.

Lisaks advokatuuriseaduse (AdvS) § 45 lõikele 1, milles sätestatakse advokaadi kutsesaladus, tuleb arvestada ka AdvS § 43 lg 2 ja 3 (teabe konfidentsiaalsus ja puutumatus), § 43 lg 5 (kinnipidamine, läbiotsimine, vahistamine ainult kohtu loal) ning § 45 lg 5 (kutsesaladuse hoidmisest vabastamine kohtu loal esimese astme kuritegude ärahoidmiseks).

Seoses sellega, et advokatuuriseaduse sätted on erinormid jälitustegevuse seaduse ja julgeolekuasutuste seaduse suhtes, tegi advokatuur nimetatud küsimuste

lahendamiseks ettepaneku täiendada advokatuuri-seaduse §-i 43 lõikega 6 järgmises sõnastuses: ”(6) Advokaadi poolt tööalaselt kasutatavate sidevahendite kohta sideettevõtja poolt elektroonilise side seaduse alusel säilitatud andmeid võib sideettevõtja jälitus- või julgeolekuasutusele esitada ainult halduskohtu loal.”

Lisaks võib advokatuuri hinnangul vajadusel panna advokaatidele kohustuse teatada jälitus- või julgeolekuasutusele tööalaselt kasutatavate sidevahendite numbrid, mille kaudu kõnede pealtkuulamine ning andmete talletamine ja väljaandmine võib toimuda üksnes halduskohtu loal.

Riigikogu majanduskomisjon leidis, et advokaate puudutavat aspekti tuleb arutada elektroonilise side seadusest eraldi ning et seda peaks tegema Justiitsministeerium.

3.1.3. Korrakaitseaduse eelnõu

Justiitsministeerium korrakaitseaduse eelnõud advokatuurile arvamuse andmiseks ei saatnud, kuid advokatuur esitas oma arvamuse Riigikogu õiguskomisjonile. Advokatuur toetas põhimõtteliselt Riigikogu põhiseaduskomisjoni, Õiguskantsleri, Riigikohtu ning Eesti Kohtunike Ühingu poolt väljendatud seisukohti korrakaitseaduse eelnõu kohta.

Advokatuuri hinnangul antakse korrakaitseaduse eelnõuga liiga laialdased õigused korrakaitseorganile, sh õigus sekkuda isikute õigustesse ja vabadustesse. Meetmed peavad olema sätestatud võimalikult selgelt ja täpselt. Peab olema üheselt selge, millal ja mis ulatuses, milline korrakaitseorgan neid võib kohaldada.

Samuti on väga problemaatiline eelnõu 6. peatükk,

korrakaitse ülesannete delegeerimine halduslepingu alusel eraõiguslikele isikutele. Advokatuur toetab õiguskantsleri ettepanekut jätta nimetatud peatükk eelnõust välja. Riigi tuumikfunktsioonide delegeerimine erasektorile saab olla ainult erand ning selleks tuleb ette näha eriseaduses piisavalt täpne volitus. Korrakaitse seadus kui üldseadus selleks ei sobi.

Kokkuvõtvalt leidis Eesti Advokatuur, et korrakaitse seaduse eelnõu annab täitevvõimule liiga laiad volitused, mis loob ohu kuritarvitusteks ning pole kooskõlas põhiseadusega.

4. Riigi õigusabi korraldamine ja tasustamine

Advokatuuri juhatuse tegevuse üheks töömahukamaks valdkonnaks aruandeaastal oli taas seadusest tuleneva kohustuse – riigi õigusabi osutamise korraldamisega seotud küsimuste arutamine.

4.1. Riigi õigusabi korraldamise rahastamine

Juhatuse seisukohalt on advokatuur täitnud eesmärgipäraselt ja nõuetekohaselt seadusjärgset kohustust riigi õigusabi osutamiseks ja selle korraldamiseks. Statistilised andmed ning aruanded riigi õigusabi kohta on Justiitsministeeriumile esitatud nõuetekohaselt ja tähtaegselt.

Samal ajal on advokatuuri ees seisvad probleemid riigi õigusabi osutamise korraldamisel jätkuvalt samad ja senini lahendamata vaatamata sellekohastele püüdlustele: Justiitsministeeriumi poolt esitatud nõudmised ja ootused riigi õigusabi korraldamiseks ei ole

tegelikult tasakaalus nimetatud ülesannete täitmiseks eraldatud rahaliste vahenditega. Nii jätkus rahalisi vahendeid riigi õigusabi korraldamiseks 2005. aastal 9 kuuks ning 2006. aastal 8 kuuks, aastal 2007 aga ainult 7 kuuks.

Alates 2004. aastast on advokatuurile riigi õigusabi osutamise korraldamiseks riigieelarvest iga-aastaselt eraldatud 650 000 krooni. See summa on viimastel aastatel olnud avalik-õigusliku ülesande täitmiseks ebapiisav ning advokatuur on Justiitsministeeriumit sellest korduvalt informeeritud, esitades omapoolseid ettepanekuid rahastamise suurendamiseks. Nii nagu advokatuur pidi kahetsusega tunnistama eelmisel aastal, ei arvestanud Justiitsministeerium advokatuuri seisukohtade ja ettepanekutega ka möödunud aruandeaastal – eraldist 2008. aastaks ei suurendatud. Vastupidi, nimetatud summat püüti veelgi vähendada – 407 459 kroonini, s.o ca 243 000 krooni võrra. Põhjendused, mida Justiitsministeerium advokatuurile esitas, sisaldasid ebaõigete hinnangute kõrval lausa pahatahtlikku suhtumist advokatuuri poolt viimastel aastatel korduvalt tõstatatud küsimuste lahendamisse. Aruandeaasta lõpuks ei õnnestunud sellest tulenevalt allkirjastada rahaliste eraldiste lepingut Eesti Advokatuuri ja Justiitsministeeriumi vahel. Läbirääkimisi otsustati jätkata jaanuari alguses.

4.2. Riigi õigusabi tasustamine

Riigi õigusabi tasustamiseks eraldati Eesti Advokatuurile 2007. a raha summas 47 917 000 krooni ja õigusabi osutati summas 46 556 460 krooni. Võrreldes 2006. aastaga suurenesid riigi õigusabiks ette nähtud

rahalised vahendid 7% (2006. aastal 44 417 000 krooni). See on ligilähedane advokatuuri nägemusele, mille kohaselt riigi õigusabi konkurentsivõimeliseks ja kohaseks tasustamiseks peaks iga-aastaselt eelarve suurenema ca 8–10%. Viimase kolme aasta läbilõikes on muutus olnud siiski tagasihoidlik ja jääbki märkimisväärselt just möödunud aastasse. Koos sellega peaks aga riigi õigusabi tasustamine olema kooskõlla viidud advokaadi õigusabi tasustamise üldtunnustatud põhimõtetega. Kahjuks praegune tasujuhend neid põhimõtteid ei järgi ega taga selle kehtestamisel püstitatud eesmärkide täitmist.

Arvestades 2007. a toimunud ja 2008–2009. a jätkuvat majanduskeskkonna muutumist, eriti järsult suurenenud inflatsiooni ja elukalliduse tõusu, avalikus sektoris rakendatud palgatõusu tõttu tekkinud tugevat survet ka erasektori palgatingimustele, on möödunud aastal toimunud ning jätkub lähiajal teenuste ja kaupade märkimisväärne hinnatõus. Riigi õigusabiks ette nähtud 2008. a rahalise eraldise juures ei ole sellega arvestatud ning seetõttu on riigi õigusabi viimaste aastate arengute juures jälle muutumas samamoodi ilmselgelt alatasustatavaks teenuseks nagu see oli aastaid tagasi enne riigi õigusabi seaduse vastuvõtmist.

Selline areng on vastuolus riigi õigusabi seadusega püstitatud eesmärkidega – riigi õigusabi osutavate advokaatide ringi märkimisväärne laiendamine ja õigusteenuse osutamiseks konkurentsi suurendamine ning osutatavate teenuste kvaliteedi märkimisväärne parandamine.

Lisaks eeltoodud põhjustele takistab nimetatud eesmärkide saavutamist ka täna toimiv riigi õigusabi ülesannete advokaatide vahel jagamise süsteem

(õigemini süsteemitus), mis toimib kriminaalmenetluses (mis moodustab ca 92–93% kogu riigi õigusabist) valdavalt põhimõttel – kohtueelne menetleja valib endale meelepärase advokaadi.

Ilmselt on eelnevaga olulisel määral seotud riigi õigusabi tasustamisega kaasnevad arengud, kus turul kehtivatest keskmistest õigusteenuste hindadest 5–6 korda madalamad riigi õigusabi tasumäärad ei välista riigi õigusabi osutamist grupi advokaatide poolt suuremas või vähemalt samas mahus kui seda teevad advokaadid märkimisväärselt kõrgemate tasumäärade juures.

Riigi õigusabi tsentraliseeritud süsteemi (ülesannete jagamine dispetšerteenuse kaudu) väljatöötamine ja rakendamine 2007. a ei õnnestunud, kuna advokatuur ja Justiitsministeerium ei suutnud kokku leppida selleks vajalike rahaliste vahendite suuruses. Kui advokatuur pidas põhjendatuks eraldist summas 2,2 miljonit krooni, siis Justiitsministeeriumi arvates oleks piisav olnud summa 1,0 miljonit krooni. Advokatuur on jätkuvalt seisukohal, et riigi õigusabi korraldamise rahastamise peab tagama riik, mitte advokatuur oma eelarvest (advokaatide liikmemaksudest). Kuna ka 2008. a eelarvesse ei ole selleks riigi poolt piisavalt raha eraldatud, siis on põhjendatud küsimus, kuidas on võimalik 2009. aastal välja töötada ja rakendada riigi õigusabi tsentraliseeritud süsteemi.

4.3. Riigi õigusabis avaldunud põhilised probleemid

1. Advokaaditeenuse ebapiisav kvaliteet (eelkõige kriminaalmenetluses) ja õigusteenuse koondumine kitsa ringi advokaatide kätte.

2. Riigi õigusabi tasujuhendist tulenev ebamõistlik tasustamise süsteem, mis ei ole kõrvaldanud eelnevalt kasutuses olnud tasujuhendi rakendamisel avaldunud ebasoovitavaid ilminguid. Kujunenud olukord on tõestanud, et riigi õigusabi tasujuhendi kohaldamisel avaldunud probleemid ei ole kõrvaldatavad vaid tasustamise uute põhimõtete (kohtueelses menetluses valdavalt fikseeritud tasumäära alusel tasustamine) kohaldamisel, vaid sõltuvad suurel määral selle kohaldamisest erinevates menetlustes selleks pädeva isiku poolt.
3. Puudub mõistlik põhjendus fikseeritud tasumäärade eelises võrreldes ajastu põhimõttega, mis on üldiselt valdavalt tunnustatud ja kontrollitav ilma liigsete meetmeteta.
4. Vaatamata madalatele tasumääradele on rea riigi õigusabi osutavate advokaatide töömaht rahaliselt ebaloogiliselt suur ja vastuolus õigusteenuste osutamisel toimivate tavapäraste tingimustega.

Riigi õigusabi korraldamist ja rahastamist, samuti tasustamise põhimõtteid muutmata ei ole võimalik käesolevaks ajaks kujunenud olukorda märkimisväärselt muuta.

5. Advokaadi kutsetegevus ja kutse-eesitika

5.1 Kaebused advokaatide tegevuse peale

Aruandeperioodil esitati juhatusele 52 kaebust advokaatide tegevuse peale, millest juhatuse istungitel vaadati läbi 49 kaebust. Advokaatidelt selgituste nõudmise

ning materjalide ettevalmistamise tähtaja kandumisega uude aruandeaastasse jääb 2 kaebuse läbivaatamine järgmisse aruandeperioodi (üks kaebus esitatud kahe advokaadi tegevuse kohta).

Neljakümne üheksast läbi vaadatud kaebusest olid 31 esitatud füüsiliste isikute, 2 juriidiliste isikute ja 16 õigusasutuste poolt (võrdluseks: 2006. aastal esitati 28 kaebust, neist 21 füüsiliste isikute, 3 juriidiliste isikute ning 4 õigusasutuste poolt). Neljakümne üheksas kaebuses oli puudutatud kokku viiekümne nelja advokaadi tegevust, s.o 36 korral vandeadvokaadi, 14 korral vandeadvokaadi vanemabi, 3 korral vandeadvokaadi abi ning ühel korral assotsieerunud liikme tegevust. Eraldi tuleks siinjuures ära märkida, et ühe advokaadi tegevuse peale esitati aruandeaastal 3 kaebust. Juhtumeid, kus kaebus esitati sama advokaadi tegevuse suhtes kahel korral, esines üks kord (ühe arutamine toimub uuel aruandeaastal). Üks kaebus esitati kolme advokaadi tegevuse kohta ühiskaebusena, kolm ühiskaebust esitati kahe advokaadi kohta, millest ühe arutamine toimub uuel aruandeperioodil.

Ühel korral esitati kaebus advokaadibüroo poolt teise advokaadibüroo advokaadi peale.

Juhatus tegi aukohtule ettepaneku aukohtumenetluse algatamiseks kokku 15 esitatud kaebuse alusel, sellest füüsiliste isikute esitatud kaebustest 10 korral, õigusasutuste esitatud kaebustest 3 ning juriidiliste isikute esitatud kahest kaebusest ühel korral. Eelviidatud assotsieerunud liikme kohta esitatud kaebuse alusel tegi juhtus aukohtule ettepaneku aukohtumenetluse algatamiseks.

Otse aukohtule esitati 7 kaebust. (Aukohtu tege-

vusest vt täpsemalt "Ülevaade Eesti Advokatuuri aukohtu tegevusest 2007. aastal".)

Eeltoodud arvudest nähtub, et kaebuste koguarv on võrreldes eelmise aastaga suurenenud peaaegu kahekordseks, samas enamik juhatusele esitatud kaebustest on olnud põhjendamatud. Üldjuhul on kaebustes esitatud väited advokaadi minetuste kohta olnud paljasõnalised ning leidnud kummutamist advokaadi seletuskirja, lisatud dokumentide, aga ka advokaadi enese suuliste selgitustega. Samuti on paljudel juhtudel tegemist olukorraga, kus kaebamise aluseks on peamiselt soovitud eesmärgi (positiivse kohtulahendi) saavutamata jäämine. Mitmetes kohtute poolt esitatud teadetes advokaatide tegevuse peale on aga eiratud advokaatide eelnevat hõivatust ja kohtumenetluse planeerimise põhimõtteid.

Juhatus juhtis ise neljal korral advokaatide tähelepanu minetustele nende kutsetegevuses. Ühel korral arutas juhatus advokaadi käitumist ajaleheartiklis avaldatu põhjal. Aukohtumenetluse algatamine asjas oli välistatud aegumise tõttu.

5.2 Advokaatidelt laekunud avaldused

Advokaatidelt tulnud märkukirjade ning avalduste alusel pöördus juhatus neljal korral ise erinevate õigusasutuste poole. Ühel korral seoses tõlke tagamise küsimustega, ühel korral järelepärimisega seisukoha saamiseks Justiitsministeeriumilt seoses riigi õigusabi tasumäärasid reguleeriva määruse tõlgendamisega, ühel korral juhtides Riigi Peaprokuröri tähelepanu sellele, et ühisnõupidamisel kooskõlastatud seisukohad menetluspraktikas tegelikult prokuratuuri

poolt järgimist ei leia. Samal ajal viimati nimetatud pöördumises tehti prokuratuurile ettepanek ühiseks seadusemuudatuse algatamiseks, viimaks kooskõlla advokatuuriseaduse ja kriminaalmenetluse seadustiku sätted advokaadi õiguste kohta. Ühel korral pöördus advokatuur advokaadi avalduse alusel politsei poole kuriteoteatega advokaadi ebaseaduslikust läbiotsimisest kinnipidamisasutuses.

6. Advokaatide täiendusõpe

6.1 Täiendusõppe korraldusest

Vastavalt sõlmitud lepingule jätkas aruandeperioodil advokaatide täiendusõppe korraldamist Sihtasutus Eesti Õiguskeskus. Advokatuuri eelarveliste vahendite arvel korraldati 10 õppepäeva. Lisaks võimaldas õppeprogramm advokaatidel osaleda 13 tasulisel õppepäeval. Juhatus peab advokatuuri poolt advokaatidele tagatud koolitust õppepäevade mahult piisavaks, mis aga ei tähenda, et advokaadid võiksid piirduda enesetäiendamisega vaid nendel õppepäevadel.

Aruandeaasta teisel poolel alustati läbirääkimisi Tartu Ülikooli õigusteaduskonnaga advokaatide täiendusõppe korraldamiseks alates 2008. aasta II poolaastast. Advokaatidelt, samuti kutsesobivuskomisjonilt laekunud ettepanekute alusel otsustati uute kavade koostamisel pöörata enam tähelepanu sisuliste küsimuste arutamisele ja kaasuste lahendamisele (n-ö seminari tüüpi õppepäevad), seaduste üldiste põhimõtete ja muudatuste ümberjutustamise asemel seada senisest konkreetsem rõhuasetus teemade ja küsimuste valikule, millele õppepäevadel keskenduda.

6.2 Täiendusõppe aruandlusest

Advokaadid peavad esitama advokatuurile aruande oma täiendusõppe läbimise kohta iga viie aasta tagant, esimene hindamisperiood algab viimasest sooritatud advokaadieksamist, kusjuures hindamisperioodi igal aastal tuleb koguda vähemalt 10 täiendusõppe punkti ja viieaastase hindamisperioodi jooksul tuleb koguda kokku 80 täiendusõppe punkti.

Advokaadid, kes õigeaegselt ei ole aruannet esitanud, on kohustatud tulema hindamisvestlusele, mis viiakse läbi vastavalt juhatuse otsusega 13.11.2007 kinnitatud Eesti Advokatuuri hindamisvestluse korrale.

2007. aasta detsembris toimusid kutsesobivusvestlused 4 advokaadiga, kes ei olnud täitnud täiendusõppe kohustust nõutud mahus. Üks kutsutud advokaatidest ei ilmunud ettenähtud ajal vestlusele; ta peab vestluse läbima, kui soovib jätkata tegutsemist advokaadina. Kolme advokaadi puhul hindas advokatuuri kutse-sobivuskomisjon hindamisvestluse tulemused positiivseks, s.o advokaadid hinnati advokaaditegevuseks sobivaiks.

7. Välissuhtlus

7.1. Eesti Advokatuur CCBE täisliikmena

Eesti Advokatuur on CCBE täisliige. Advokatuuri esindajad on jätkuvalt aktiivselt osalenud CCBE tegevuses. Advokatuur on koos teiste Euroopa riikide advokaaturide ja õigusliitudega rõhutanud advokaadikutse alusprintsipiide säilitamise ja tugevdamise vajadust,

osalenud deklaratsioonide väljatöötamisel pöördumiste korral Euroopa Parlamendi, Komisjoni või muude institutsioonide poole, väljendanud oma seisukohti piiriülese advokaaditegevuse korraldamisel, samuti toetanud administratsiooni surve alla jäänud kolleege Poolas.

CCBE täisliikmena on Eesti Advokatuur osalenud CCBE plenaaristungitel, alalise komitee ja töögruppide istungitel. Kui plenaaristungitest osavõtt on Advokatuuri huvides nõutav ja vajalik, siis alalise komitee ja töögruppide koosolekutel on advokatuuri esindajad osalenud valikuliselt, lähtudes päevakorras olevate küsimuste olulisusest. Advokatuur on kasutanud praktikat, kus küsimused arutatakse läbi Soome kolleegidega ja Soome advokatuur on esindanud volituse alusel ka Eesti seisukohti. Lisaks arvukatele CCBE päringutele ja küsimustikele, mis on olnud seotud CCBE tegevuses vajalike otsuste eelnõude või seisukohtade väljatöötamisega, on Eesti Advokatuur vastanud teiste riikide advokatuuride päringutele Eesti seadusandluse ja regulatsioonide kohta. Samuti on Eesti Advokatuur teinud teistele riikidele järelepärimisi nende riikide seadusandluse ja regulatsioonide kohta, eesmärgiga kujundada välja seisukohti Eesti seadusloomes.

Advokatuuri esindajate koosseis CCBE komiteedes ja töögruppides aruandeperioodil ei muutunud. CCBE Eesti delegatsiooni juht oli endiselt aseesimees Ain Alvin.

30.10.2007. a otsustas juhatus nimetada Eesti Advokatuuri CCBE Information Officer'iks advokatuuri juristi Marin Vallikivi. Enne täitis CCBE Information Officer'i ülesandeid juhatuse liige Marti Hääl. Senini oli kirjavahetus CCBE-ga dubleeriv: e-kirju CCBE-st

saadeti nii aseesimehele, Information Officer'ile, kantslerile kui ka juristile, mistõttu asjaajamine ja vastuste koostamine oli ebaselge. Vastuste sisulise koostamise korraldasid reeglina jurist ja aseesimees. Dubleeriva töö vältimiseks otsustati, et CCBE-ga suhtlemist kordineerib endiselt aseesimees, kuid kantseleist tegeleb CCBE-ga ainult jurist, kellele määrati ka Information Officer'i ülesanded.

Advokatuuri juhatus saab arvukalt kutseid esindajate lähetamiseks mitmesugustele välisriikides toimuvatele üritustele. Arvestades advokatuuri eelarve piiratud võimalusi, on juhatus võtnud seisukoha lähendada esindajad üksnes Eesti Advokatuuri jaoks olulist tähtsust omavatele üritustele.

Eesti Advokatuuri esindasid:

- Vandeadvokaat Jaanus Tehver 24.01.2007. a Brüsselis konverentsil "Kriminaalmenetlusõigus Euroopa Liidus";
- Esimees Aivar Pilv ja aseesimees Ain Alvin 14.–18.02.2007. a Viinis Euroopa Advokatuuri-de Presidentide konverentsil ning aseesimees Ain Alvin CCBE alalise komitee istungil;
- Jurist Marin Vallikivi 03.–05.05.2007. a Viinis IV Euroopa Juristide Foorumil;
- Aseesimees Ain Alvin 11.–13.05.2007. a CCBE plenaaristungil Edinburghis;
- Juhatuse liige Marti Hääl Soome Advokatuuri aastakoosolekul 08.06.2007. a Helsingis;
- Juhatuse liige Andrus Lillo Berlin International Lawyer's Days 2007 konverentsil "Pro bono work", 01.–03.11.2007. a Berliinis;

- Vandeadvokaat Leon Glikman 06.–07.09.2007. a Varssavis toimunud CCBE ümarlauas, kus arutati õigusriigi kaitset Poolas ja CCBE Standing Committee istungist;
- Aseesimees Ain Alvin 23.–24.11.2007. a CCBE plenaaristungil Brügges.

7.2. Traditsiooniline Eesti ja Soome advokaatide maavõistlus tennis

02.–03.03.2007. a toimus Helsingis traditsiooniline Eesti ja Soome advokaatide maavõistlus tennis, mille võitis tänu koduseinte toetusele Soome Advokatuur.

7.3. Eesti Advokatuuri ja Saksamaa Liitvabariigi Advokatuuri ühiskonverents

25.05.2007. a toimus Eesti Advokatuuri ja Saksamaa Liitvabariigi Advokatuuri ühiskonverents "Piiriülene õiguse kohaldamine Euroopa Liidus praktiliste kaasuste näitel". Konverentsil tegid ettekanded Dr Bernd Reinmüller (UIA esimene asepresident, rahvusvahelise tsiviilprotsessiõiguse õppejõud Kölni Ülikoolis, Advokaadibüroo Buse Heberer Fromm, Frankfurt am Main), Prof. Dr Burghard Piltz (UIA presidendi nõunik, Bielefeldi Ülikooli auprofessor rahvusvahelise õiguse valdkonnas, Advokaadibüroo Brandi, Dröge, Piltz, Heuer & Gronemeyer, Gütersloh büroo), Dr Martin Käerdi (Advokaadibüroo Raidla & Partnerid) ning Karin Rammo (Eesti Vabariigi Justiitsministri eraõiguse talituse nõunik).

Juhatuse hinnangul oli konverents edukas ja hästi ette valmistatud. Konverentsil osales *ca* 100 osavõtjat,

sh ka väljaspoolt Eesti Advokatuuri. Konverentsil osalesid Saksamaa Liitvabariigi Advokatuuri esimees Dr Bernhard Dombek ja direktor Dr Wolfgang Eichele, samuti Stuttgarti Advokatuuri esimees Frank E. R. Diem. Stuttgarti Advokatuur on Saksamaa Liitvabariigi Advokatuuris määratud patroneerima Eesti Advokatuuri.

7.4. Kohtumine Soome Advokatuuri peasekretäriaga

06.11.2007. a toimus Eesti Advokatuuri kantseleis kohtumine Soome Advokatuuri peasekretär Markku Ylöneniga, kus osalesid Eesti Advokatuuri aseesimees Ain Alvin, juhatuse liige Ants Mailend, kantsler Kristel Voltenberg ja jurist Marin Vallikivi.

Markku Ylönen tegi lühiülevaate senisest Põhjamaade, s.o Soome, Rootsi, Norra, Taani ja Islandi advokatuuride koostööst, rõhutades väikeste assotsiatsioonide ja veel väiksemate, nagu on Balti riikide advokatuurid, koostöö vajalikkust, sh CCBE-s. Eesmärgiks oleks kujundada Euroopa põhjaregiooni advokaatide ühised seisukohad, mis oleksid oluliselt lihtsamad kaitsta suurfoorumitel. Järgmine Nordic Presidential Meeting on kavandatud pidada Islandil 2008 kevadel.

Markku Ylönen väljendas heameelt Eesti positiivse suhtumise üle advokatuuri võimaliku kaasamise osas Põhjamaade advokatuuride koostöösse, nentides samas, et teiste Balti riikide reaktsioon on olnud loodetust leigem.

ÜLEVAADE EETIKA- JA METOODIKA- KOMISJONI TÖÖST 2007. AASTAL

Eetika- ja metoodikakomisjoni esimeheks aruandeperioodil oli Sten Luiga. Komisjoni liikmeteks olid 2007. aastal Peeter Kutman, Maivi Ots, Aku Sorainen, Andres Suik, Paavo Paas, Tõnis Tamme, Aare Tark ja Jaanus Tehver.

Aruandeperioodil täitsid komisjoni liikmed erinevaid ülesandeid, mida juhatus pidas vajalikuks komisjonile või selle liikmetele edastada. Olulisemad või mahukamad tegevused on toodud allpool.

Jaanus Tehver kujundas Eesti Advokatuuri seisukohad mitmete seaduseelnõude osas, sh liiklusseaduse, karistusseadustiku, politseiseaduse, väärteomenetluse seadustiku, täitemenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu ja karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (nn kohtuliku arutamise katkematus ja kontsentreerituse eelnõu).

Lisaks osales Jaanus Tehver Riigikogu õiguskomisjoni istungil seoses korrakaitse seaduse eelnõuga ja 24.01.2007. a. Brüsselis toimunud konverentsil "Kriminaalmenetlusõigus Euroopa Liidus" ja 27.–28.04.2007. a. European Criminal Bar Association

10. aastapäeva konverentsil Potsdamis, kus Jaanus Tehver oli paneeldiskussiooni juhtinud grupi liige.

Maivi Ots analüüsis advokaatide tegevuse õiguslikke aluseid seoses nende osalemisega juhatustes ja nõukogudes Euroopa Liidus ja Eestis ning koostas põhjaliku ülevaate antud valdkonnas. Lisaks koostas Maivi Ots operatiivselt juhendi volituste tõendamiseks seoses advokaadi volituse eelduse kehtetuks tunnistamisega ja vastavate volituste näidised. Nimetatud juhendi operatiivse koostamise vajaduse tingis AdvS § 57¹ ootamatu kehtetuks tunnistamine 21. novembril 2007.

Aare Tark osales Eesti Advokatuuri seisukohtade väljatöötamisel seoses Justiitsministeeriumis kavandatud ulatuslike muudatusettepanekutega advokatuuri seaduses.

Tõnis Tamme ja Jaanus Tehver analüüsisid Eesti Advokatuuri Aukohtu 2006. aasta praktikat ja koostasid selle põhjal kokkuvõtted avaldamiseks Advokatuuri koduleheküljel.

Andres Suik koostas juhatuse palvel arvamuse tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja sellega seotud seaduste muutmise seaduse eelnõu kohta.

Aku Sorainen koostas kliendi varade hoidmise juhendi projekti ning koostab huvide konflikti tuvastamise ja sellest hoidmise soovituslikku juhendit.

Komisjon koostas ärilise teavitamise juhendi projekti, mis on käesolevaks ajaks kinnitatud ja avaldatud. Komisjon avaldas arvamust, et advokatuuri seaduse § 58 lg 1 sätestatud reklaamikeeld praegusel kujul on põhjendamatu ja reklaamiseadus reguleerib piisava põhjalikkusega antud valdkonda. Komisjon tegi ettepaneku edastada advokatuuriseaduse muut-

mise ettepanek Justiitsministeeriumile ja konsulteerida vajadusel õiguskantsleriga.

Komisjon arutas õppepäevade sisu ja vormi muutmise vajadust ja leidis, et õppepäevade sisu ja vormi muutmise vajadus käesoleval ajal puudub.

Komisjoni menetluses on juhendid, mis täpsustavad rahapesu vastase võitluse nõuete täitmise regulatsiooni, huvide konflikti tuvastamise ja sellest hoidumise ja kliendimaterjalide arhiveerimise reegleid. Arutati samuti vajadust koostada advokaatidele kliendilepingute soovituslikud näidissätted (isikuandmete kaitse, kirjavahetuse elektroonilised kanalid, arhiveerimine jms). Komisjon arutas vajadust töötada välja juhend eesmärgiga ühtlustada advokaatide tegevust äriühingute juhatuses ja nõukogudes, samuti kliendi varade omandamisel.

REVISJONIKOMISJON

Revisjonikomisjon töötas koosseisus: esimees Väino-Rein Villik, liikmed Alla Jakobson ja Eva Ravis, asendusliikmed Alice Salumets ja Imbi Seimar.

ÜLEVAADE KUTSESOBIVUSKOMISJONI TÖÖST 2007. AASTAL

Eesti Advokatuuri kutsesobivuskomisjoni 2007. a esimese poolaasta koosseisu kuulusid vandeadvokaadid Margus Mugu (komisjoni esimees), Asko Pohla, Toomas Tamme, Indrek Teder, Urmas Ustav ja Kalev Saare. Kohtunikest oli komisjoni liikmeteks Gaida Kivinurm ja Koidula Laurisaar. Justiitsministeeriumi esindas Maret Saanküll, prokuratuuri Jaan Naaber ja Tartu Ülikooli õigusteaduskonda professor Jaan Sootak. Eesti Advokatuuri kutsesobivuskomisjoni koosseisu kuulub alates teisest poolaastast Margus Mugu asemel vandeadvokaat Toomas Taube ning komisjoni esimeheks on Asko Pohla.

Eksamite korraldamisest

Aasta jooksul pidas komisjon 22 istungit, mis on 7 võrra vähem kui 2006. a, ning mingil määral vähenes ka eksamineeritavate arv: 2005. a toimus 90 eksamit, 2006. aastal 88 eksamit ja 2007. aastal 78 eksamit (sh 4 hindamisvestlust). Seega võttis komisjon ühel istungil vastu 3–4 eksamit. Komisjoni hinnangul kulub ühe eksami ettevalmistamiseks (kirjaliku eksami osa läbivaatamine), eksaminandiga vestluseks ja suulise

eksami kuulamiseks kokku umbes 1,5 tundi. Arvestades, et kõik komisjoni liikmed ei viibi alati istungil, võib siiski hinnata iga advokaadist liikme panuseks umbes 80–100 töötundi aastas.

Vandeadvokaadi abi eksamile tuli kokku 14 kandidaati, edukalt sooritas eksami 11 kandidaati (79%). Arvestades, et abi eksamile tulevad valdavalt äsja ülikooli lõpetanud värskete teadmistega, kuid väiksema praktilise pagasiga juristid, on see näitaja olnud läbi aastate kõrge.

Vandeadvokaadi vanemabi eksamile tuli kokku 28 kandidaati, edukalt sooritas eksami 25 (89%).

Vandeadvokaadi eksamile tuli kokku 30 kandidaati, edukalt sooritas eksami 29 (97%).

Kokkuvõtlikult: advokaadiksamile tulnud 72-st isikust õnnestus eksam sooritada 65-l (90%).

Uue advokaadiksamite korra rakendamisest

Alates 2007. aasta teisest poolest korraldati advokaadiksamid vastavuses 19. juunil 2007. aastal juhatuses kinnitatud uue advokaadiksamite korraga. Komisjon osales selle korra väljatöötamises ja ka kinnitamisele järgnenud muutmise menetluses.

Komisjon vaatas läbi õigusteadlaste koostatud uued eksamiküsimused, koostas piletid vandeadvokaadi abi ja vanemabi eksami jaoks ja kinnitas need. Komisjon täiendas ka uusi kaasusi ja essee teemasid ning kinnitas need. Komisjon koostas olemasolevate kaasuste baasil 12 uut eraõiguse valdkonna kaasusülesannet lisaks õigusteadlaste koostatutele.

Põhilisteks muudatusteks olid uute eksamipiletite, kaasuste ja essee teemade kasutuselevõtmine ning

vandeadvokaadi eksamil õigusvaldkonna valikuvõimaluse loomine, mis arvestab vandeadvokaadi tegevuse valdkondadega.

Vandeadvokaadi eksamipilet moodustub eksamineeritava poolt valitud küsimuste alusel ning iga eksamipilet sisaldab küsimusi kolmest erinevast õigusharust, kusjuures eksamineeritav valib ühe küsimuse advokatuuri valdkonnast ning kaks küsimust omal valikul järgmistest valdkondadest: riigi põhikord ja halduskohtumenetlus; eraõigus; tsiviilkohtumenetlus ja halduskohtumenetlus; karistusõigus ja kriminaalmenetlus. Kaasusülesande saab samuti valida ühest valitud valdkonnast, mis ei pea kattuma valitud suulise eksami valdkonnaga. Vandeadvokaadi abi ja vanemabi eksamil ei saa valida valdkonda ning eksamineeritav peab olema võrdselt ette valmistatud vastamiseks kõigis õigusvaldkondades.

Uue kutsesobivusvestluse korra rakendamisest

2007. aasta detsembris toimusid kutsesobivusvestlused 4 advokaadiga, kes ei olnud täitnud täiendusõppe kohustust nõutud mahus. Üks advokaat ei ilmunud vestlusele; ta peab vestlusele uuesti ilmuma, kui soovib jätkata advokaaditegevust.

Vestlused toimuvad komisjoni koostatud ja juhatuses 13. novembril 2007. aastal kinnitatud uue kutsesobivusvestluse korra järgi.

Küsimusi tekitas olukord, kus lapsehoolduspuhkusel viibiv advokaat ei peatanud advokaaditegevust ega läbinud nõutavat täiendusõpet. Siiski laieneb täiendusõppe kohustus kõigile advokatuuri liikmetele ning täiendusõppe kohustusest vabanemiseks tuleb peatada advokaaditegevus.

ÕNNITLEME

Auväärseid juubilare, vandeadvokaate:

Vaike-Elenore Eerma	80
Niina Petrjakova	80
Monika Mägi	75
Endel Tomson	75
Valli Kallaste	70
Raivo Bergson	60
Rein Kiviloo	60
Rein Laid	60
Ann Saar	60
Jaan Tedder	60
Andres Aavik	50
Andres Alaver	50
Kaido Ehasoo	50
Leon Glikman	50
Andres Hallmägi	50
Heiki Kuningas	50
Aadu Luberg	50
Toomas Luhaäär	50
Jüri Raidla	50
Andres Rüütel	50
Indrek Teder	50
Veera Tolli-Baskin	50

Kauaaegseid advokaate, pensionäre:

Lea Roosmaa	80
Albert Kalme	80
Anton Frosch	80
Evi Aru	75
Tõnu Liivik	70
Mari-Anne Heljas	70

Advokatuuri tänukirja ja meene puhul:
vandeadvokaat **Rein Kiviloo**

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI AUKOHTU TEGEVUSEST 2007. AASTAL

Eesti Advokatuuri aukohtu liikmed aruandeperioodil olid esimees vandeadvokaat Andres Aavik ja liikmed vandeadvokaadid Liina Linsi, Priit Manavald, Aare-Heino Raig, õigusteadlane Raul Narits ning kohtunikud Katre Poljakova ja Ande Tänav. Asendusliikmeteks olid Leino Biin, Leon Glikman ja Ivo Mahhov.

2007. a toimus 15 aukohtu istungit. Kokku lahendati aukohtumenetluses 22 kaebust 18 advokaadi (17 vandeadvokaadi, 1 vandeadvokaadi vanemabi ja 1 vandeadvokaadi abi) peale.

Kahe aukohtule esitatud kaebuse lahendamine ei olnud aukohtu pädevuses. Aukohtumenetlust ei algatatud 13 korral, neist 12 korral puudusid distsiplinaarsüüteo tunnused. Ühel korral ei algatatud aukohtumenetlust tähtaja möödumise tõttu, kuid tauniti advokaadi käitumist (AdvS § 44 lg 4 ja eetika-koodeksi § 13 lg 1 rikkumine).

Aukohtumenetlus algatati 7 korral. Neist kahel korral lõpetati aukohtumenetlus poolte kokkuleppele jõudmise tõttu. Ühel korral peatati algatatud

aukohtumenetlus samas asjas toimuva kohtumenetluse ajaks. Kahes algatatud aukohtu asjas on menetlus pooleli.

Ühel korral lõpetas aukohus distsiplinaarmenetluse aegumise tõttu, kuid andis advokaadi tegevusele kutse-eetilise hinnangu. Aukohus leidis, et advokaat rikkus õigusabilepingu sõlmimisel seadust ning sellega Eesti Advokatuuri eetikakoodeksi § 8 lg 3 nõudeid. Aukohus taunis advokaadi käitumist.

Aruandeperioodil määras aukohus distsiplinaarkaristuse ühel korral: noomituse. Aukohtu otsuse kohaselt rikkus advokaat Eesti Advokatuuri eetikakoodeksi § 9 lg 1 ja 20 lg 1 nõudeid ning sooritas sellega distsiplinaarsüüteo, mille eest määrati talle distsiplinaarkaristuseks noomitus.

Aukohtu menetlusse jäi aruandeperioodi lõppedes 8 asja, milledest kahes asjas on aukohtumenetlus algatatud. Ülejäänud kuues asjas ei ole aukohtumenetluse algatamist või mittealgatamist veel otsustatud.

Allpool antakse lühiülevaade mõningatest aruandeperioodil aukohtu poolt langetatud otsustest.

1

12.12.2006. a esitas MTA advokatuuri juhatusale kaebuse advokaat A. A. peale. Juhatus otsustas 09.01.2007. a saata kaebus aukohtule aukohtumenetluse algatamise otsustamiseks.

15.02.2007. a algatas aukohus A. A. suhtes aukohtu-

menetluse. 25.04.2007. a otsusega otsustas aukohus lõpetada distsiplinaarmenetlus tähtaja möödumise tõttu ning taunida advokaadi käitumist.

Tutvunud esitatud kaebuse ja lisatud materjalidega, täiendavalt kogutud tõenditega ning ära kuulunud aukohtu istungil advokaat A. A., jõudis aukohus alljärgnevatele järeldustele:

1) MTA ei ole huvitatud isik advokatuuriseaduse § 16 lg 1 mõttes. MTA tegutses kohtuasjas Eesti riigi esindajana. Avaldaja huvi A. A. tegevuse vastu tulenes soovist järeljagamise läbiviimiseks RAS X (pankrotis) pankrotimenetluses. Ringkonnakohtu määruse, mida ei saa edasi kaevata, jõustumisega on leidnud kinnitust, et MTA huvi ei olnud õigustatud. Kuna järeljagamise nõue ei olnud põhjendatud, ei puudutanud töötajatele määratud summade osas väljamaksete tegemine RAS X (pankrotis) pankrotimenetluses MTA subjektiivseid õigusi ning avaldaja huvi ei olnud põhjendatud juba taotluse esitamisel. Samas ei ole avaldaja õigustatud huvi puudumine aluseks aukohtumenetluse lõpetamiseks, kui see kord juba algatati (Advokatuuri kodukord § 51²).

2) Aukohtu poolt uuritud advokaadi tegevus (teod, mida talle võiks süüks panna) koosneb kolmest episoodist:

- raha vastuvõtmist puudutava õigusabilepingu sõlmimine 16.08.2004. a;
- raha vastuvõtmine ametiühingu esindajana 21.09.2004. a;
- õigusvaidluses esindamist puudutava õigusabilepingu sõlmimine 6.11.2005. a.

Vastavalt Advokatuuri kodukorra § 51² lg 1¹ lõpetab aukohus oma määrusega distsiplinaarasja menetluse, kui distsiplinaarkaristuse määramise tähtaeg (AdvS § 19 lg 5) on möödunud. Seaduses sätestatud tähtaeg on kaks aastat teo toimepanemise ajast arvates. Seega oli kahe esimese teo osas distsiplinaarmenetlus aegunud juba Advokatuuri juhatusele taotluse esitamisel, samuti menetluse algatamisel. Seega tuleb nende osas distsiplinaarmenetlus lõpetada. Välistatud ei ole aga aukohtu menetlus advokaadi tegevusele kutse-eetilise hinnangu andmiseks. Kolmanda sündmuse osas ei ole distsiplinaarmenetlus aegunud. Sellest lähtuvalt otsustas aukohus anda hinnangu kõigile kolmele episoodile.

3) MTA 31.10.2006. a kirjas nr 6-5/8269 on esitatud väide, et RAS X ametiühingukomiteed ja Ametiühingut X ei ole ametiühinguna registreeritud ja neil puudus õigusabilepingute sõlmimisel õigusvõime. Vastavalt ametiühingute seaduse § 6 lg 2 tekib ametiühingu õigusvõime tema asukohajärgsesse ametiühingute registrisse kandmisega ja lõpeb registrist kustutamiseiga. Nimetatud ametiühinguorganisatsioone registrisse kantud ei ole. Seega võib olla õigustatud kaebaja väide, et advokaadi volituste aluseks olevad õigusabilepingud on sõlmitud mitteeksisteerivate juriidiliste isikutega ja seega õigustühised. Likvideerimismenetluseta lõppenud juriidiliste isikute õigussubjektsus (või selle puudumine) on aga tsiviilõigusliku vaidluse esemeks ja seetõttu ei kuulu sellise vaidluse lahendamise aukohtu kompetentsi. Kui õigusabilepingud oleksidki tühised, tuleks A. A. tegevust käsitleda RAS X töötajate suhtes volituseta esindusena. Ei ole välistatud, et seeläbi on A. A. tahtlikult või ettevaatamatuse tõttu kuritarvitanud advokaadi volituste eeldust, kuid kolmandal isikul ei ole õigust sellise suhte

üle otsustada. Vastavalt TsÜS § 130 on töötajatel õigus volituseeta isiku tegevus heaks kiita. Aukohus ei saa seetõttu ilma esindatava avalduseta võtta seisukohta, kas A. A. on advokaadi volituse eeldust kuritarvitanud.

4) Tsiiviilõigusliku aspekti kõrval ei saanud aukohus tähelepanuta jätta ka A. A. käitumise avalik-õiguslikku aspekti. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse § 5 lg 2 p 2, § 6 lg 5 ja § 10 lg 2 kohaselt oli advokaadibürool kohustus raha ülekandmist puudutava kliendilepingu sõlmimisel kontrollida ametiühinguorganisatsiooni registreerimisdokumente ja teha kindlaks, kes on need isikud, kelle esindajana ametiühing tegutses. Sama seaduse § 26⁵ kohaselt on selle kohustuse täitmata jätmine karistatav. Nagu selgub A. A. selgitusest ei kontrollinud ta ei ametiühingu registreerimisdokumente ega teinud kindlaks isikute ringi, keda ametiühing esindas. Selgituse kohaselt ei teadnud ta esimese õigusabilepingu sõlmimisel isegi ametiühingu õiget nime. Seega on advokaat esimese õigusabilepingu sõlmimisel 16.08.2004. a ja raha üle kandmisel 21.09.2004. a rikkunud seadust. Tema distsiplinaarkorras karistamine on aga aegumise tõttu välistatud. Teise õigusabilepingu esemeks ei olnud raha vastuvõtmine ega haldamine ja sellel tehingul puudub seos rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadusega.

Aukohus leidis, et advokaat A. A. on rikkunud Eesti Advokatuuri eetikakoodeksi § 8 lg 3 nõudeid ja taunis tema käitumist.

17.05.2007. a esitas J. K. advokatuuri juhatusele kaebuse advokaat V. K. peale. Juhatuse otsustas 05.06.2007. a saata kaebuse aukohtule aukohtumenetluse algatamise otsustamiseks.

11.07.2007. a otsustas aukohus mitte algatada distsiplinaarmenetlust advokaat V. K. suhtes tähtaja möödumise tõttu. Kuid advokaat rikkus advokatuuri-seaduse § 44 lg 4 ja Eesti Advokatuuri eetikakoodeksi § 13 lg 1 nõudeid ning aukohus taunis tema käitumist.

Tutvunud esitatud kaebuse ja lisatud materjalidega ning täiendavalt kogutud tõenditega jõudis aukohus alljärgnevatele järeldustele:

1) V. K. oli J. K. kaitsjana tutvunud eeluurimisel kogutud tõenditega ja teadis, et kohtualuste ütlused on vastuolulised vähemalt ühe kuriteoepisoodi osas. Seega on advokaat V. K. 2003. a novembris, võttes vastu T. K. kaitsmise ülesande, rikkunud seadust. Tema distsiplinaarkorras karistamine on aegumise tõttu välistatud. Välistatud ei ole aga aukohtu menetlus advokaadi tegevusele kutse-eetilise hinnangu andmiseks.

2) Aukohtu poolt uuritud V. K. tegevus (tegu, mida talle võiks süüks panna) seisnes selles, et ta kaitses samas kohtuasjas kaht kohtualust, kelle huvid olid vastuolulised. Advokatuuri-seaduse § 44 lg 4 kohaselt ei või advokaat õigusteenust osutada, kui ta samas asjas on osutanud või osutab õigusteenust kliendi huvidega vastuolus olevate huvidega isikule.

3) Aukohus leidis, et advokaat V. K. on rikkunud

ülalnimetatud seadusesätet ja Eesti Advokatuuri eetikakoodeksi § 13 lg 1 nõudeid. Selle sätte kohaselt ei tohi advokaat samas asjas esindada või kaitsta kahte või enamat klienti või osutada neile muud õigusteenust, kui nende isikute huvid on vastuolus.

4) Aukohus juhindudes advokatuuriseaduse §-dest 15, 16, 19 lg 5 ja 44 lg 4 ning Advokatuuri kodukorra §-dest 45, 51² lg 1¹, 51³ ja 51⁵ lg 6 taunis advokaat V. K. käitumist.

3

H. S. pöördus 14.06.2007. a advokatuuri juhatuse poole seoses advokaat T. S-i tegevusega. Juhatus otsustas saata kaebuse aukohtule ettepanekuga algatada aukohtumenetluse advokaat T. S-i suhtes.

Ära kuulanud aukohtu istungil advokaat T. S-i ja tunnistajatena advokaadid Ü. T. ja A. K. ning uurinud kogutud kirjalikke tõendeid, jõudis aukohus alljärgnevatele järeldustele:

1) Aukohtu poolt uuritud T. S-i tegevus, mida talle võiks süüks panna, koosneb kahest episoodist:

- vestlusest kohtunik P. R-iga 18.05.2007. a, mille käigus T. S. väidetavalt püüdis kohtunikku lahendi tegemisel mõjutada;
- T. S-i telefonivestlusest kohtunik P. R-iga 06.06.2007. a, mille käigus T. S. väidetavalt kohtunikku solvas, ning samal päeval elektronkirjas kohtunikule saadetud taotlusest kohtuniku taandamiseks, milles T. S. esitas

väidetavalt vaeleväite, mille kohaselt kohtunik
olevat ise tunnistanud erilise suhte olemasolu
teise poole esindajaga.

2) Esmalt käsitles aukohus 18.05.2007. a episoodi:

Kohtunik P. R-i avaldusega, advokaat T. S-i seletuse ja täiendava seletusega ning ütlustega aukohtu istungil on tõendatud, et T. S. esitas 18.05.2007. a Harju Maakohtusse hagi tagamise taotluse ning soovis kohtunikuga vestelda hagi tagamise vajadusest ja esitatud taotluse võimalikult kiirest lahendamisest. Vestlus advokaadi ja kohtuniku vahel toimus advokaadi palvel. Kohtunik oli valmis advokaati konkreetsetes küsimuses ära kuulama. T. S. eitab kohtuniku mõjutamise katset. Kohtunik P. R-i avalduses ei märgita, millisel konkreetsetel viisil T. S. kohtuniku toimunud vestluse käigus mõjutada püüdis. Kuivõrd kohtunik P. R-i ja advokaat T. S-i vestluse konkreetne sisu ei ole teada, ei olnud aukohtul võimalik sellele hinnangut anda.

Hinnates 18.05.2007. a episoodi kohta kogutud tõendeid oli aukohus seisukohal, et kohtuniku väidetav mõjutamine T. S-i poolt 18.05.2007. a ei ole leidnud tõendamist.

3) Teiseks käsitles aukohus 06.06.2007. a episoodi:

T. S-i seletuste kohaselt helistas ta kohtunikule eesmärgiga saada teada põhjused, mis tingisid kohtunik P. R-i hagi tagamise määruse TsMS § 221 valguses, kuna hagi tagamise määrusest põhjused arusaadaval kujul ei nähtunud. Helistamist nimetatud eesmärgil kinnitasid tunnistajad Ü. T. ja A. K. Kohtunik P. R-i avalduse kohaselt päris T. S. helistades aru hagi tagamise määruse tegemise asjaolude ja põhjuste kohta.

Tsiviilkohtumenetluse seadustik ega Eesti Advoka-

tuuri eetikakoodeks ei reguleeri advokaadi ja kohtuniku vahelist suhtluskorda. Seega ei ole advokaadil keelatud esitada kohtunikule konkreetset lahendit puudutavaid küsimusi, kui järgitakse eetikakoodeksi § 9 lg 1 ja § 20 lg 1 sätestatud nõudeid. Samas on aukohus seisukohal, et advokaat peaks hoiduma ülalmärgitud küsimusest. Kehtiv TsMS näeb kohtulahendi sisu kohustuslikud elemendid ning alused kohtulahendi vaidlustamiseks, kui lahend ei vasta seaduses sätestatud nõuetele. Lahendit on võimalik vaidlustada üksnes lahendist ja konkreetses asjas sisalduvatest tõenditest lähtuvalt. Kohtuniku subjektiivne arvamus ja selle kujunemise asjaolud, mis ei ole lahendis kajastatud ei ole lahendi vaidlustamisel kasutatavad.

T. S-i seletusega, tunnistajate Ü. T. ja A. K. ütlustega ning kohtunik P. R-i avaldusega on tõendatud, et T. S. esitas kohtunik P. R-ile küsimuse kohtunikul erilise suhte olemasolu kohta vastaspoole esindajaga. Tõendid kohtunik P. R-i vastuse sisu kohta on vastuolulised. T. S-i, tunnistajate Ü. T. ja A. K. väitel kinnitas kohtunik erilise suhte olemasolu vastaspoole esindajaga. Kohtunik P. R-i avalduse ning tunnistaja M. L-i kirjaliku seletuse kohaselt P. R. märgitud sisuga vastust advokaadi küsimusele ei andnud.

Hinnates advokaat T. S-i käitumist on aukohus seisukohal, et eraelulise sisuga küsimuse kohtunikule esitamine advokaadi poolt eriti kontekstis konkreetse kohtulahendiga ja lahendi tegemise asjaoludega ei ole väärikas, kooskõlas heade tavadega ega lugupidav kohtu suhtes.

T. S. möönis kirjalikus seletuses ning aukohtu istungil, et kohtuniku jaatav vastus tema küsimusele võis olla ka irooniline või nali. Sõltumata kohtuniku

vastuse sisust kehtib ülalmärgitud hinnang ka T. S-i poolt 06.06.2007. a e-kirjaga kohtule esitatud taandamisavalduse suhtes. Ei ole kooskõlas ülalmärgitud kutse-eetika normidega tuginemine taandusavalduses üksnes telefonivestluse käigus kohtuniku poolt väidetavalt antud vastusele, millise iroonilist või naljana käsitlevat sisu advokaat ise möönab.

Aukohus leidis, et advokaat T. S-i käitumine kohtunik P. R-ile eraelulise küsimuse esitamisel kontekstis konkreetse kohtulahendiga ja lahendi tegemise asjaoludega ning taandusavalduse rajamine vastusele, mille iroonilist või naljana hinnatavat sisu advokaat möönab, ei ole väärikas, kooskõlas heade tavadega ega lugupidav kohtu suhtes. Seega oli T. S-i käitumine vastuolus Eesti advokatuuri eetikakoodeksi § 9 lg 1 ja § 20 lg 1 sätestatud normidega. Rikkudes kutse-eetika nõudeid pani T. S. toime distsiplinaarüleastumise.

Distsiplinaarkaristuse määramisel arvestas aukohus distsiplinaarüleastumise iseloomu, kutse-eetika nõuete rikkumise asjaolusid ning asjaolu, et advokaat T. S-i ei ole varem distsiplinaarkorras karistatud. Aukohus otsustas tunnistada advokaat T. S. süüdi distsiplinaarüleastumises ja kutse-eetika rikkumises ning määrata distsiplinaarkaristuseks noomitus.

IN MEMORIAM

**SIMON LEVIN
KALJO KÄGI
MARGUS HEEK
HEIA VUCHMANN
HANS LIIV
ALFRED-OLAF LEMBER
MARIA TAŠLŐK
HEINO OTSMAA**

EESTI ADVOKAADID

A

Aadli, Aavo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Aavo Aadli
Aasmaa, Anti	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Uno Feldschmidt Rakvere osakond
Aavakivi, Ilmar-Erik	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
Aavik, Andres	<i>vandeadvokaat</i> Aavik & Partnerid Advokaadibüroo
Aavik, Kalev	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Laus & Partnerid
Agarjova, Niina	<i>vandeadvokaat</i> Niina Agarjova Advokaadibüroo
Ahas, Ene	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Valge & Uiga
Ainla, Raul	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Eipre & Partnerid
Alas, Andres	<i>vandeadvokaat</i> Kentmanni Advokaadibüroo
Alaver, Andres	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Alaver & Partnerid
Allikmets, Sille	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Aavik & Partnerid Advokaadibüroo

- Alp, Toomas *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Normann ja
Partnerid
- Alvin, Ain *vandeadvokaat*
Alvin, Rödl & Partner
Advokaadibüroo
- Amos, Kai *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Amos
- Angerjäär, Mart *vandeadvokaadi abi*
Advokaadibüroo Sorainen
- Antsmäe, Rando *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Rando Antsmäe
- Antsov, Karin *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Kuklase &
Partnerid Lõuna-Eesti osakond
- Arm, Maire *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Mägi Kraavi &
Partnerid
- Aru, Allar *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
- Arvisto, Margus *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Arvisto &
Partnerid
- Aule, Juho-Enn *vandeadvokaat*
Arkins Advokaadibüroo
- B**
- Bachmann, Kalev *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Bachmann &
Partnerid
- Bekker, Toomas *vandeadvokaat*
Toomas Bekkeri Advokaadibüroo
- Belovas, Ulla *vandeadvokaat*
Alvin, Rödl & Partner
Advokaadibüroo
- Belugin, Igor *vandeadvokaadi vanemabi*
Advokaadibüroo Lillo & Lõhmus
Narva osakond

- Belõševa, Antonina *vandeadvokaat*
Narva Esimene Advokaadibüroo
- Benevolenskaja, Jelena *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Ehasoo &
Benevolenskaja
- Bergmann, Aet *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl
Borenius
- Bergson, Raivo *vandeadvokaadi vanemabi*
Advokaadibüroo A. Kunila & Ko
- Biesinger-Jussmann, Triin *vandeadvokaat*
Alvin, Rödl & Partner
Advokaadibüroo
- Biin, Alan *vandeadvokaadi abi*
Advokaadibüroo Leino Biin &
Partnerid
- Biin, Leino *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Leino Biin &
Partnerid
- Blankin, Piret *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
- Blumfeldt, Ergo *vandeadvokaadi vanemabi*
Advokaadibüroo Tamme & Otsmann
- Borunova, Merike *vandeadvokaat*
Merike Borunova Advokaadibüroo
- Brett, Velmar *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Brett & Soop
- Bulattšik, Eduard *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Bulattšik
- E**
- Eerma, Vaike-Eleonore *vandeadvokaat*
Viruvärava Advokaadibüroo
- Ehasoo, Kaido *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Ehasoo &
Benevolenskaja
- Ehrlich, Taimar *vandeadvokaadi vanemabi*
Advokaadibüroo Pohla & Hallmägi

Eiche, Alar	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Rodi Advokaadibüroo
Eipre, Terje	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Eipre & Partnerid
Elunurm, Silja	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Teder, Glikman & Partnerid
Ennok, Aivar	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Aivar Ennok
Entsik, Eerik	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Entsik & Partnerid
Eomois, Henn	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Hansa Law Offices
F	
Feldschmidt, Uno	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Uno Feldschmidt
Filjajev, Anton	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
Frey, Mirjam	<i>vandeadvokaadi abi</i> Toomas Bekkeri Advokaadibüroo
Frolov Rene	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo LEXTAL
G	
Ginter, Garri	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Sorainen
Glikman, Aleksander	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Teder, Glikman & Partnerid
Glikman, Leon	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Teder, Glikman & Partnerid
Gorkin, Andres	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Kasak & Missik
Gorškaljov, Oleg	<i>vandeadvokaat</i> Ida-Viru Advokaadibüroo

Greebe, Avo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Avo Greebe
Greinoman, Maksim	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Grinoman & Co
Gromtsev, Irina	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Ida-Viru Advokaadibüroo
Grossmann, Jugans	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Jugans Grossmann
H	
Haabu, Heili	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
Haavasalu, Karl	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Paul Varul
Hagström, Mariana	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Teder, Glikman & Partnerid
Haller, Anne	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
Hallmägi, Andres	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Pohla & Hallmägi
Hammerberg, Raimo	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Sorainen
Harkmaa, Pirkko-Liis	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär LAWIN
Hein, Kätlin	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Eipre & Partnerid
Henriksen, Marget	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Leppik & Partnerid
Heringson, Enno	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Entsik & Partnerid
Hint, Aivar	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Tartu I Advokaadibüroo
Hiob, Tiina Mare	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tiina Mare Hiob

- Hiob, Triinu *vandeadvokaadi vanemaabi*
 Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär
 LAWIN
- Holsmer, Silja *vandeadvokaat*
 Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl
 Borenius
- Hääl, Helen *vandeadvokaadi vanemabi*
 Advokaadibüroo Concordia
- Hääl, Marti *vandeadvokaat*
 Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl
 Borenius
- Hübner, Risto *vandeadvokaadi vanemabi*
 Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
- I**
- Ikla, Jaanus *vandeadvokaat*
 Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
- Indela, Helmeri *vandeadvokaadi vanemabi*
 Advokaadibüroo Teder, Glikman &
 Partnerid
- Inglist, Aare-Matti *vandeadvokaadi vanemabi*
 Advokaadibüroo Inglist
- Isokoski, Kristina *vandeadvokaat*
 Advokaadibüroo K. Roosalu
- Ivanova, Svetlana *vandeadvokaadi abi*
 Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl
 Borenius
- J**
- Jaanson, Marika *vandeadvokaadi vanemabi*
 Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär
 LAWIN
- Jakobson, Alla *vandeadvokaat*
 Advokaadibüroo A. Jakobson &
 A. Jaroslavski
- Jankelevitš, Rolan *vandeadvokaat*
 Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co

Jaroslavski, Anatoli	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo A. Jakobson & A. Jaroslavski
Jesse, Piret	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
Jevšina, Jekaterina	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Jevšina & Manjuk
Johanson, Vello	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Vello Johanson
Jundas, Eve	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Legalia
Junti, Arvo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Arvo Junti
Jõgi, Kadri	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenius
Järv, Peeter	<i>vandeadvokaat</i> Peeter Järve Advokaadibüroo
Järvala, Merle	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Alaver & Partnerid
Järve, Paul	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Järve, Otti & Laretei
Jürgen, Imbi	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
K	
Kaarma, Rait	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Alvin, Rödl & Partner Advokaadibüroo
Kaasik, Maidu	<i>vandeadvokaat</i> Aavik & Partnerid Advokaadibüroo
Kaasik, Viktor	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo V. Kaasik & Co
Kadak-Aruorg, Kristina	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Kadak & Partnerid
Kaevando, Marko	<i>vandeadvokaat</i> Aare Raigi Advokaadibüroo

Kahn, Katrin	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo LEXTAL
Kalaus, Tanel	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
Kaljurand, Aldo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Paul Varul
Kalk, Karmo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Kadak & Partnerid
Kallas, Kadri	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Sorianen
Kallaste, Valli	<i>vandeadvokaat</i> Kallaste Advokaadibüroo
Kalme, Ain	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo LEXTAL
Kalmus, Maili	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Ruus, Koch & Vabamets
Karu, Ants	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo LEXTAL
Karu, Sirle	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo LEXTAL
Kasak, Anto	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Kasak & Missik
Kask, Karl	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo LEXTAL
Kattel, Andrus	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Sorianen
Kaur, Viive	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenien
Keevallik, Toomas	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Keevallik & Partnerid
Kelder, Kärt Anna Maire	<i>vandeadvokaadi abi</i> Alvin, Rödl & Partner Advokaadibüroo
Kello, Aivar	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo In Jure

Kergandberg, Erki	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
Kiik, Urmas	<i>vandeadvokaat</i> Hedman Osborne Clarke Advokatbyrå Ab Eesti filiaal
Kiis, Ain	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo A. Kiis
Kiisa, Madis	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Laus & Partnerid
Kikkas, Nadežda	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Nadežda Kikkas
Kilusk, Gerli	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär LAWIN
Kiviloo, Rein	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Kasak & Missik
Kivistik, Vahur	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Hansa Law Offices
Koch, Kari-Paavo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Ruus, Koch & Vabamets
Koitver, Aurelia	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Koitver
Koitver, Katri	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Kentmanni Advokaadibüroo
Kolk, Mihkel	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
Kooga, Kaido	<i>vandeadvokaat</i> K. Kooga Advokaadibüroo
Koolmeister, Monika	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
Korhonen, Johanna Maria Katarina	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
Kosk, Ermo	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär LAWIN
Kotivnenko, Konstantin	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Sorainen

Kozlov, Viktor	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Kozlov & Partnerid
Kraavi, Veli	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Mägi Kraavi & Partnerid
Kravtšenko, Ksenia	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Seppik & Sirel
Krinal, Vahur	<i>vandeadvokaat</i> Rüütli Advokaadibüroo
Kruusmaa, Tiia	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Jaak Oja
Kuklase, Olev	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Kuklase & Partnerid
Kuljus, Merlyn	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenius
Kull, Gennadi	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Kull Advokaadibüroo
Kullerkann, Ingrid	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Leppik & Partnerid
Kullerkup, Kristi	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
Kunila, Annemarie	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo A. Kunila & Ko
Kuningas, Heiki	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Karl Saavo
Kurisoo, Kairi	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenius
Kurvits, Ivar	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Sorianen
Kutman, Peeter	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenius
Kutsar, Kalju	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Valge & Uiga Valga osakond

Kuulme, Rainer	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo HETA
Kuusk, Janno	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Seppik & Sirel
Kuusmaa, Kaljo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Kaljo Kuusmaa
Kuznetsov, Ivan	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
Kõiv, Nikolai	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Nikolai Kõiv
Kõiv, Toomas	<i>vandeadvokaat</i> Reval Advokaadibüroo
Kõrgesaar, Urmas	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Süigur, Kõrgesaaar & Partnerid
Käbi, Risto	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tamme & Otsmann
Kägi, Kersti	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Andres Aaviku Advokaadibüroo
Kähari, Viljar	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Sorianen
Kärdi, Urmas	<i>vandeadvokaat</i> Rävala Advokaadibüroo
Kütt, Ivo	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Valge & Uiga Jõgeva osakond
Küünemäe, Argo	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Alvin, Rödl & Partner Advokaadibüroo
L	
Laanemaa, Toomas	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Tehver & Partnerid
Laansalu, Ain	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Ain Laansalu
Ladva, Owe	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Uno Feldschmidt

Lahevee, Margit	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
Laid, Rein	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Luberg & Päts
Laidvee, Nele	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Mägi Kraavi & Partnerid
Laine, Eve	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Ann Saar
Lappert , Piret	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Sorainen
Laretei, Ants	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Järve, Otti & Laretei
Laur, Mare	<i>vandeadvokaat</i> Tartu I Advokaadibüroo
Laus, Klen	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Ruus, Koch & Vabamets
Laus, Raivo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Laus & Partnerid
Lausmaa, Natalia	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Natalia Lausmaa
Lee, Kristiina	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Küllike Namm
Leedu, Märt	<i>vandeadvokaat</i> Viruvärava Advokaadibüroo
Lehtis, Kristi	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Sorainen
Leiger, Kaja	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenius
Leis, Marina	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Viruvärava Advokaadibüroo
Lemetti, Margo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co Tartu

Lentsius, Margus	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Lentsius & Talts
Leok, Neeme	<i>vandeadvokaat</i> Valga Advokaadibüroo
Lepasepp, Kaupo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Sorainen
Lepik, Hasso	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär LAWIN
Lepik, Peeter	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär LAWIN
Leppik, Indrek	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Glimstedt, Straus & Partnerid
Leppik, Jüri	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Leppik & Partnerid
Lett, Anneliis	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Sorainen
Liiva, Toomas	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Valdma & Partnerid
Liivat, Lauri	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Ots & Co
Lillo, Andrus	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Lillo & Lõhmus
Lillo, Indrek	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Ehasoo & Benevolenskaja
Lillsaar, Eha	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Eha Lillsaar
Lind, Kaspar	<i>vandeadvokaat</i> IMG Advokaadibüroo
Lindma, Tarvo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Mägi Kraavi & Partnerid
Lindmäe, Jaan	<i>vandeadvokaat</i> Aavik & Partnerid Advokaadibüroo

Lindpere, Heiki	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär LAWIN
Linna, Liisa	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Asianajotoimisto Hedman Osborne Clarke Advokatbyrå Ab Eesti
Linsi, Liina	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär LAWIN
Lips, Valdo	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenius
Lipstok, Raiko	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Ots & Co
Liskmann-Getsu, Arina	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo A. Jakobson & A. Jaroslavski
Loonde, Helmi	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Helmi Loonde
Loor, Kaido	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Sorainen
Lorvi, Merli	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Eipre & Partnerid
Luberg, Aadu	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Luberg & Päts
Luhaäär, Toomas	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär LAWIN
Luiga, Piret	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
Luiga, Sten	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenius
Luik, Ingeri	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Paul Varul
Luik, Olav-Jüri	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo LEXTAL

Luik, Vello	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Valga Advokaadibüroo
Lukas, Aino-Eevi	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Advocatus
Luksepp, Helina	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Consensus
Lumiste, Inge	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Raudsepp & Co
Lumiste, Riine	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Legitimus
Lusmägi, Andres	<i>vandeadvokaat</i> Andres Lusmägi Advokaadibüroo
Lust, Mare	<i>vandeadvokaat</i> Viruvärava Advokaadibüroo
Lutsar, Tõnis	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tõnis Lutsar
Lõhmus, Mikk	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Paul Varul
Lõhmus-Ein, Karina	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Lillo & Lõhmus
Lätt, Priit	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Glimstedt Straus & Partnerid
M	
Madisson, Karin	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Sorainen
Mahhov, Ivo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Välisõigusabi
Mahlapuu, Madis	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Kuklase & Partnerid
Mailend, Ants	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Paul Varul
Maisvee, Rando	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Ots & Co

Maksing, Mati	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo HETA
Malmberg, Siiri	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Hansa Law Offices
Malõšev, Mefodi	<i>vandeadvokaat</i> M. Malõševi Advokaadibüroo
Manavald, Priit	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Priit Manavald
Manjuk, Valentina	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Jevšina & Manjuk
Marjak, Olger	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
Markus, Raul	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Kasak & Missik
Massalina, Tatjana	<i>vandeadvokaat</i> Narva Esimene Advokaadibüroo
Masso, Meelis	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Ruus, Koch & Vabamets
Mehilane, Marko	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär LAWIN
Meidra, Tõnu	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Kasak & Missik
Mets, Margus	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Tartu I Advokaadibüroo
Metsalu, Doris	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Ots & Co
Mikli, Valmond	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Concordia
Miller, Rajar	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo LEXTAL
Missik, Mart	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Kasak & Missik
Mody, Sanjay Jaanus	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenus

Mugu, Margus	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenius
Mullari, Tambet	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Mullari & Partnerid
Muna, Elmer	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
Murde, Valli	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Karl Saavo
Must, Sirje	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Sirje Must
Mõtte, Ene	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> MAQS Law Firm Advokaadibüroo
Mõttus, Brigitta	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Lillo & Lõhmus Tallinna osakond
Mägi, Eva	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär LAWIN
Mägi, Kadi	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Viruvärava Advokaadibüroo
Mägi, Maria	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Mägi Kraavi & Partnerid
Mägi, Monika	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Concordia
Mälberg, Toomas	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenius
Mängel, Marje	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Marje Mängel
Männik, Martin	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Pohla & Hallmägi
Männiko, Marge	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo LEXTAL
Männiko, Mari	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo LEXTAL

Mölder, Karin	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Paul Varul
N	
Naaber, Liina	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär LAWIN
Namm, Küllike	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Küllike Namm
Napa, Rein	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Rein Napa
Narusberg, Sergei	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Sergei Narusberg
Neiland, Alar	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo AE Consult
Nirgi, Lembit	<i>vandeadvokaat</i> Rakvere Advokaadibüroo
Nišajev, Oleg	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Junik
Noormets, Alo	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co Tartu
Normann, Margo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Normann & Partnerid
Nurm, Tiia	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Leppik & Partnerid
Nurmi, Anne	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Rein Napa
Nuut, Indrek	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> MALSCO Advokaadibüroo
Nõmmik, Ants	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Tibar & Partnerid Pärnu osakond
Nõmper, Ants	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
Nõu, Raini	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Jaak Oja

- Näslund, Viive *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär
LAWIN
- O**
- Oberg, Raul *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Concordia Pärnu
- Objartel, Rainer *vandeadvokaadi abi*
Advokaadibüroo Karl Saavo
- Oja, Jaak *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Jaak Oja
- Ojamaa, Heikki *vandeadvokaadi vanemabi*
Advokaadibüroo Mägi Kraavi &
Partnerid
- Oksaar Marika *vandeadvokaadi vanemabi*
Advokaadibüroo Sorainen
- Olovjanišnikov, Leonid *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Leonid
Olovjanišnikov
- Oltjer, Britta *vandeadvokaadi abi*
Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
- Ots, Arne *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
- Ots, Maivi *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Ots & Co
- Otsmann, Villu *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Tamme & Otsmann
- Otti, Heldur *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Järve, Otti &
Laretei
- Otto, Iivi *vandeadvokaadi vanemabi*
Advokaadibüroo Teder, Glikman &
Partnerid
- P**
- Paabumets, Marko *vandeadvokaadi vanemabi*
Advokaadibüroo In Jure

Paas, Paavo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Glimstedt, Straus & Partnerid
Paatsi, Karina	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenius
Pahapill, Priit	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenius
Paimets, Uno	<i>vandeadvokaat</i> Uno Paimetsa Advokaadibüroo
Palmaru, Raul	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Concordia
Palumets, Enno	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Enno Palumets
Papp, Sven	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
Park, Minni-Triin	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
Paron, Raino	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
Parts, Veiko	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo HETA
Past, Andres	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Concordia
Paulus, Lauri	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Legalia Tallinn
Pedak, Kalle	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Asianajotoimisto Hedman Osborne Clarke Advokatbyrå Ab Eesti
Pello, Senny	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Concordia
Perli, Antti	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
Petrjakova, Niina	<i>vandeadvokaat</i> Niguliste Advokaadibüroo
Pihkva, Leho	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Sorainen

Pihlak, Monica	<i>vandeadvokaat</i> Aavik & Partnerid Advokaadibüroo
Pihlakas, Kaido	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo HETA
Pihlakas, Taavi	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo HETA
Piik, Ave	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenius
Pikamäe, Toomas	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Ots & Co
Pikmets, Helmut	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Paul Varul
Pilt, Toomas	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Jaak Oja
Pilv, Aivar	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
Pilv, Tarmo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co Tartu
Pirn, Meelis	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo V. Kaasik & Co
Piskunov, Denis	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Concordia
Pisuke, Heiki	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Glimstedt Straus & Partnerid
Plaks, Carry	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Sorainen
Ploom, Jüri	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Pohla & Hallmägi
Ploom, Tuuli	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Sorainen
Ploomipuu, Triin	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenius
Pohla, Asko	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Pohla & Hallmägi

Politšev, Sergei	<i>vandeadvokaat</i> Ida-Viru Advokaadibüroo
Polman, Denis	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Mägi Kraavi & Partnerid
Poola, Margus	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo LEXTAL
Pormeister, Alo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Laus & Partnerid
Prangli, Toomas	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Sorainen
Preem, Otto	<i>vandeadvokaat</i> Valga Advokaadibüroo
Priks, Marian	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Valge & Uiga
Puolakainen, Veikko	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Mägi Kraavi & Partnerid
Puusepp, Anastasia	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Ots & Co
Pöld, Kersti	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Kersti Pöld
Põldoja, Vaido	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Paul Varul
Pöldre, Mare	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Mare Pöldre
Pöldvere, Pirka-Marja	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
Pärmann, Avo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Avo Pärmann
Pärn, Martin	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Nielson & Pärn
Pärn-Lee, Evelin	<i>vandeadvokaat</i> MAQS Law Firm Advokaadibüroo
Pärtel, Anu	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo In Jure

Päts, Madis	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Luberg & Päts
Pürn, Tanel	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Sirje Must
R	
Raamets, Rein	<i>vandeadvokaat</i> Rein Raametsa Advokaadibüroo
Raave, Liane	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Glimstedt Straus & Partnerid
Raidla, Jüri	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
Raidla, Kristel	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenius
Raig, Aare-Heino	<i>vandeadvokaat</i> Aare Raigi Advokaadibüroo
Raig, Gert	<i>vandeadvokaat</i> Aare Raigi Advokaadibüroo
Rajamäe, Heidi	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Arvisto & Partnerid
Rajavere, Peep	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Andres Rütli Advokaadibüroo
Rander, Tanel	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Entsik & Partnerid
Rask, Ramon	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Paul Varul
Ratnikov, Aleksei	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Tibar & Partnerid
Ratso, Allan	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Kadak & Partnerid
Raudsepp, Alla	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Concordia Pärnu
Raudsepp, Kati	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Raudsepp & Co

Raudsepp, Sulev	<i>vandeadvokaat</i> Raudsepa Advokaadibüroo
Raudsepp, Triin	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Glimstedt Straus & Partnerid
Raudsik, Aivar	<i>vandeadvokaat</i> Aavik & Partnerid Advokaadibüroo
Reiljan-Sihvart, Kaidi	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär LAWIN
Reinmaa, Armand	<i>vandeadvokaadi abi</i> Alvin, Rödl & Partner Advokaadibüroo
Reinsalu, Matti	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Matti Reinsalu
Rekand, Liina	<i>vandeadvokaat</i> Alvin, Rödl & Partner Advokaadibüroo
Repnau, Andrus	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Viruvärava Advokaadibüroo
Repp, Tarmo	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Ots & Co
Riiberg, Randu	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Ots & Co
Rivis, Eva	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Eva Rivis
Rodi, Äili	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Mägi Kraavi & Partnerid
Rogulski, Vladimir	<i>vandeadvokaat</i> Narva Esimene Advokaadibüroo
Roode, Siim	<i>vandeadvokaat</i> MAQS Law Firm Advokaadibüroo
Roosmaa, Rünno	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Roosmaa
Ruus, Taivo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Ruus, Koch & Vabamets

Rõzov, Nikolai	<i>vandeadvokaat</i> Ida-Viru Advokaadibüroo
Räppo, Kaimo	<i>vandeadvokaat</i> MAQS Law Firm Advokaadibüroo
Rüütel, Risto	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Teder, Glikman & Partnerid
S	
Saaliste, Merle	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Sorainen
Saar, Ann	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Ann Saar
Saar, Madis	<i>vandeadvokaadi abi</i> Aare Raigi Advokaadibüroo
Saar, Mall	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Saar & Ko
Saar, Nigul	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Paul Varul
Saare, Kalev	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär LAWIN
Saareväli, Mauno	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Kadak & Partnerid
Saavo, Karl	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Karl Saavo
Sadekov, Vladimir	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Leonid Olovjanišnikov
Saks, Reet	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
Saks, Taivo	<i>vandeadvokaadi abi</i> Rüütli Advokaadibüroo
Salumets, Alice	<i>vandeadvokaat</i> Alvin, Rödl & Partner Advokaadibüroo
Salvik, Merlin	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Tamme & Otsmann

Sander, Anu	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Paul Varul
Sassian, Edith	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Edith Sassian & Ko
Savi, Marit	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
Schmidt, Maimu	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Maimu Schmidt
Schneider, Siiri	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Siiri Schneider
Schotter, Kristina	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenius
Schwarze, Signe	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tibar & Partnerid
Sehver, Monika	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
Seimar, Imbi	<i>vandeadvokaat</i> Niguliste Advokaadibüroo
Selberg, Eve	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Selberg & Co
Senkel, Mati	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Mati Senkel
Seppik, Siim	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Seppik & Sirel
Sergejev, Merit	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
Sidorenko, Natalja	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenius
Siigur, Andres	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
Siilbek, Siret	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Luberg & Päts
Sikut, Mart	<i>vandeadvokaat</i> Sikuti Advokaadibüroo

Sikut, Vello	<i>vandeadvokaat</i> Sikuti Advokaadibüroo
Sild, Kristi	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo LEXTAL
Sild, Ruth	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Ruth Sild
Sild, Tarmo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo LEXTAL
Sillar, Sven	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Sven Sillar
Simm, Piret	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Digesta
Simon, Urmas	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Tibar & Partnerid
Simovart, Mari Ann	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär LAWIN
Simovart, Martin	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär LAWIN
Simson, Andres	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Valdma & Partnerid
Sirel, Jüri	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Seppik & Sirel
Sirk, Indrek	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Kadak & Partnerid
Sokk, Tauri	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo De Lege
Solovjova, Irina	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Luberg & Päts
Soop, Ene	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Brett & Soop
Soosaar, Cardo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Bachmann & Partnerid Tartu

- Sorainen, Aku Johannes *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Sorainen
- Straus, Ilmar *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Glimstedt Straus
& Partnerid
- Suik, Andres *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
- Suuban, Arvo *vandeadvokaat*
Ida-Viru Advokaadibüroo
- Suvalova, Kristina *vandeadvokaadi abi*
Advokaadibüroo A. Jakobson &
A. Jaroslavski
- Suvorova, Natalia *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Legalia
- Särgava, Viktor *vandeadvokaadi abi*
Advokaadibüroo Laus & Partnerid
- Söörd, Milvi *vandeadvokaat*
Viruvärava Advokaadibüroo
- Š
- Šemanski, Vladimir *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Vladimir Šemanski
- Ž
- Žurina, Irina *vandeadvokaat*
Ida-Viru Advokaadibüroo
- Žurina, Jevgenia *vandeadvokaadi abi*
Advokaadibüroo Entsik & Partnerid
- T
- Talts, Raul *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Lentsius & Talts
- Talur, Egon *vandeadvokaadi vanemabi*
Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl
Borenius
- Talviste, Üllar *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo LEXTAL

Tamar, Ljudmila	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Tamar
Tamm, Andres	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Andres Tamm
Tamm, Elo	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär LAWIN
Tamm, Leanika	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Sirje Must
Tammar, Kaarel	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Alvin, Rödl & Partner Advokaadibüroo
Tamme, Martin	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Paul Varul
Tamme, Toomas	<i>vandeadvokaat</i> Alvin, Rödl & Partner Advokaadibüroo
Tamme, Tõnis	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tamme & Otsmann
Tammemäe, Nele	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Küllike Namm Tallinna osakond
Tammer, Anne	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tammer & Tammer
Tammer, Vello	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tammer & Tammer
Tammiste, Heleri	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
Tamre, Katrin	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Sikuti Advokaadibüroo
Tark, Aare	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
Taro, Aivar	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenius
Tartu, Priit	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Priit Tartu

Taube, Toomas	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
Tauk, Daisy	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Teder, Glikman & Partnerid
Tavits, Gaabriel	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Rando Antsmäe
Tedder, Jaan	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tedder
Teder, Indrek	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Teder, Glikman & Partnerid
Tehver, Jaanus	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tehver & Partnerid
Tibar-Šuvalov, Eva	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tibar & Partnerid
Tiiman, Marko	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Glimstedt Straus & Partnerid
Tiivel, Tuuve	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Teder, Glikman & Partnerid
Tikan, Tanel	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Pohla & Hallmägi
Tolli-Baskin, Veera	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo V. Tolli
Tolmatšova, Marina	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
Tolstov, Leonid	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Paul Varul
Tomberg, Helen-Lumelille	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Tibar & Partnerid
Tomson, Endel	<i>vandeadvokaat</i> Sikuti Advokaadibüroo
Tomson, Katri	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Ruus, Koch & Vabamets

Tonka, Eero	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Keevallik & Partnerid
Toom, Pille	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Sikuti Advokaadibüroo
Toomela, Tambet	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Ots & Co
Toomemets, Triin	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Sorainen
Toomere, Veikko	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> MAQS Law Firm Advokaadibüroo
Tooming, Arri	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Arri Tooming
Toomsalu, Liis	<i>vandeadvokaadi abi</i> Viruvärava Advokaadibüroo
Torokoff, Kuldar-Jaan	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co
Tosmann, Raul	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tosmann
Traat, Martin	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Siigur, Kõrgesaar & Partnerid Tallinna osakond
Traat, Siiri	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Lentsius & Talts
Triipan, Martin	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
Truija, Uido	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Uno Feldschmidt
Tulve, Helen	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenius
Tusti, Mariann	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Niguliste Advokaadibüroo
Tuulas, Tõnu	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Leppik & Partnerid
Tälli, Martin	<i>vandeadvokaadi abi</i> Aavik & Partnerid Advokaadibüroo

- Tänav, Vahur *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Vahur Tänav
- Tšelnokova, Galina *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Galina Tšelnokova
- Tšurkin, Sergei *vandeadvokaadi vanemabi*
Advokaadibüroo Sergei Tšurkin
- U**
- Uduste, Kaido *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Kaido Uduste
- Uiga, Li *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Valge & Uiga
- Umuršadjants, Artur *vandeadvokaat*
Artur Umuršadjantsi
Advokaadibüroo
- Urge-Manitski, Anneli *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Urge
- Urm, Alar *vandeadvokaadi vanemabi*
Advokaadibüroo LEXTAL
- Ustav, Urmas *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo LEXTAL
- Uudelt, Neve *vandeadvokaadi abi*
Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
- Uuemõis, Liina-Maarja *vanderadvokaadi vanemabi*
MAQS Law Firm Advokaadibüroo
- Uuetoa-Tepper, Kristina *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Tehver & Partnerid
- V**
- Vabamets, Erki *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Ruus, Koch &
Vabamets
- Vaher, Toomas *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
- Vahimets, Risto *vandeadvokaat*
Advokaadibüroo Tark, Pilv & Co

Vajak, Tiit	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Leppik & Partnerid
Valdma, Janek	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Valdma & Partnerid
Valge, Marina	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Valge & Uiga
Vallikivi, Hannes	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Tark, Pily & Co
Vares, Aleksander	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Seppik & Sirel
Variku, Anto	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Concordia
Varul, Paul	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Paul Varul
Varul, Rene	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Lillo & Lõhmus
Vaske, Talvi	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Tibar & Partnerid
Vedro, Kristel	<i>vandeadvokaat</i> Rakvere Advokaadibüroo
Veer, Teet	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Järve, Otti & Laretei
Veidebaum, Sten-Andrus	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Raidla & Partnerid
Veiermann, Mari-Ann	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Mullari & Partnerid
Veinberg, Urmas	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> MAQS Law Firm Advokaadibüroo
Ventsli, Toomas	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Rando Aasmäe
Veressov, Andrei	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Laus & Partnerid
Vernik, Triinu	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo HETA

Veski, Andres	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Sirje Must
Veso, Indrek	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Veso & Partnerid
Viil, Leelo	<i>vandeadvokaat</i> Vanalinna Advokaadibüroo
Viilol, Veljo	<i>vandeadvokaat</i> Veljo Viiloli Advokaadibüroo
Viilup, Toivo	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Pohla & Hallmägi
Viira, Margus	<i>vandeadvokaat</i> Kentmanni Advokaadibüroo
Viirsalu, Peeter	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Paul Varul
Vilippus, Kenno	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Vilippus & Partnerid
Villik, Väino-Rein	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Väino R. Villik
Vind, Kristina	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Paul Varul
Vinkel, Andres	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Hansa Law Office
Vissak, Anne	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Sirje Must
Võhma, Vesse	<i>vandeadvokaat</i> Advokaadibüroo Lepik & Luhaäär LAWIN
Väli, Janek	<i>vandeadvokaadi abi</i> Advokaadibüroo Laus & Partnerid
Västrik, Indrek	<i>vandeadvokaadi vanemabi</i> Advokaadibüroo Valdma & Partnerid

Assotsieerunud liikmed:

Berzanskiene, Renate	Advokaadibüroo Sorianen Law Offices
Eichhorn, Kaarli Harry	Clifford Chance LLP Belgia
Gärde, Bengt Stybjörn	Advokaadibüroo Heikki Virri
Hedman, Harry Olai	Asianajotoimisto Hedman Osborne Clarke Advokatby Ab Eesti filiaal
Hundertmark, Hans Dirk	Rechtsanwaltskanzlei Hundertmark Advokaadibüroo
Höijer, Lasse Juhani	Advokaadibüroo Heikki Virri
Kask, Mango	MAQS Law Firm Advokaadibüroo
Kauppi, Matti Risto Sakari	Asiamajotoimisto Matti Kauppi Oy Eesti Filiaal
Kinanen, Tapio Antero	Advokaadibüroo Tapio Kinnanen
Puolakka, Pekka	Advokaadibüroo Sorianen Law Offices
Tähtinen, Jyrki Juhani	Advokaadibüroo Luiga Mody Hääl Borenius
Ullman, Karolina Ebba Anna	MAQS Law Firm Advokaadibüroo
Virri, Heikki	Advokaadibüroo Heikki Virri

Liikmesuse peatanud advokaadid (seisuga 01.01.2008)

A

- Aavik, Marko *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 01.07.2007
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Agur, Risto *vandeadvokaadi vanemabi*
liikmesus peatatud alates 01.07.2007
seoses õpingutega
- Ait, Maria *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 01.09.2007
seoses õiguslase praktikaga
- Antsov, Triin *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 03.07.2006
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Ant, Pirjo *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 15.09.2007
seoses õpingutega
- Arumäe, Urmas *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 29.11.2005
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Avikson, Mari-Liis *vandeadvokaadi vanemabi*
liikmesus peatatud alates 30.07.2007
seoses avalikku teenistusse astumisega

B

- Brügel, Viktor *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 28.06.2006
seoses avalikku teenistusse astumisega

F

- Filimonov, Vadim *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 14.11.2006
seoses õpingutega

G

Gräzin, Igor *vandeadvokaadi vanemabi*
liikmesus peatatud alates 12.04.2005
seoses avalikku teenistusse astumisega

H

Henberg, Ave *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 11.11.2003
seoses avalikku teenistusse astumisega

Herm, Marek *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 01.01.2005
seoses avalikku teenistusse astumisega

Hint, Meelis *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 01.10.2006
seoses tööleasumisega õigusharidust
nõudval töökohal

Hion, Mai *vandeadvokaadi vanemabi*
liikmesus peatatud alates 01.01.2000
seoses avalikku teenistusse astumisega

Hämmalov, Airi *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 01.08.2000
seoses praktikaga välismaal

J

Jaagus, Reet *vandeadvokaadi vanemabi*
liikmesus peatatud alates 22.03.1999
seoses avalikku teenistusse astumisega

K

Kaarna, Kristiina *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 01.10.2006
seoses tööleasumisega õigusharidust
nõudval töökohal

Kais, Kaarel *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 23.04.2007
seoses tööleasumisega õigusharidust
nõudval töökohal

- Kalaus, Martti *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 01.09.2004
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Kaljaste, Kai *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 07.05.2007
seoses tööleasumisega õigusharidust
nõudval töökohal
- Kessler, Kilvar *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 01.01.2008
seoses tööleasumisega õigusharidust
nõudval töökohal
- Kippak, Vilma *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 11.01.2001
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Kivinurm, Gaida *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 19.06.1996
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Koolmeister, Indrek *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 06.05.2003
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Kollom, Tiit *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 11.10.1999
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Kressel, Ingrid *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 15.10.1998
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Kukk, Urmas *vandeadvokaadi vanemabi*
liikmesus peatatud alates 01.02.1999
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Kull, Ants *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 05.12.1996
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Kuurberg, Maris *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 12.12.2007
seoses avalikku teenistusse astumisega

- Kõo, Ahti *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 01.05.2005
seoses avalikku teenistusse astumisega
- L**
- Laarmaa Matti *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 03.09.2007
seoses tööleasumisega õigusharidust
nõudval töökohal
- Lepmets, Marju *vandeadvokaadi vanemabi*
liikmesus peatatud alates 15.08.2005
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Lewis, David,
Alexander Gower *assotsieerunud liige*
liikmesus peatatud alates 01.08.2007
seoses õpingutega
- Liigus, Lea *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 01.12.2006
seoses õpingutega
- Liiv, Ele *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 16.11.1998
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Liiva, Kai *vandeadvokaadi vanemabi*
liikmesus peatatud alates 09.10.2006
seoses tööleasumisega õigusharidust
nõudval töökohal
- Liivamägi, Linnar *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 08.11.2004
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Linde, Väino *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 14.03.1999
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Litvinova, Ilona *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 02.05.2000
seoses avalikku teenistusse astumisega

- Luide, Silja *vandeadvokaadi vanemabi*
liikmesus peatatud alates 01.11.06
seoses tööleasumisega õigusharidust
nõudval töökohal
- Lääts, Ingmar *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 01.09.2007
seoses õpingutega
- Lübik, Merry *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 12.10.2003
seoses avalikku teenistusse astumisega
- M**
- Mark, Meelis *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 01.02.2001
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Melikov, Kristjan *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 06.10.2003
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Mõttus, Margus *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 02.01.2008
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Männapuu, Janar *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 02.04.2007
seoses tööleasumisega õigusharidust
nõudval töökohal
- N**
- Nurmela, Ilona *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 24.09.2002
seoses õpingutega
- O**
- Otsa, Raul *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 04.09.2007
seoses õpingutega

- Oviir-Neivelt, Maarja *vandeadvokaadi vanemabi*
 liikmesus peatatud alates 01.12.2005
 seoses tööleasumisega õigusharidust
 nõudval töökohal
- P**
- Paas, Katri *vandeadvokaat*
 liikmesus peatatud alates 01.05.2007
 seoses õpingutega
- Parts, Triin *vandeadvokaat*
 liikmesus peatatud alates 01.10.1994
 seoses avalikku teenistusse astumisega
- Paukštys, Piret *vandeadvokaadi vanemabi*
 liikmesus peatatud alates 28.02.1999
 seoses avalikku teenistusse astumisega
- Parrest, Indrek *vandeadvokaadi abi*
 liikmesus peatatud alates 25.08.2003
 seoses avalikku teenistusse astumisega
- Peterson, Tarmo *vandeadvokaat*
 liikmesus peatatud alates 05.09.2007
 seoses õpingutega
- Piirisalu, Lea *vandeadvokaadi abi*
 liikmesus peatatud alates 15.06.2005
 seoses tööleasumisega õigusharidust
 nõudval töökohal
- Pilt, Kerstin *vandeadvokaadi abi*
 liikmesus peatatud alates 01.10.2002
 seoses õpingutega
- Pohlak, Liina *vandeadvokaadi abi*
 liikmesus peatatud alates 09.02.1998
 seoses avalikku teenistusse astumisega
- Punison, Birgit *vandeadvokaadi abi*
 liikmesus peatatud alates 01.10.2007
 seoses õpingutega

R

- Rausi, Kristiina *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 01.06.2006
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Reimets, Ulvi *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 01.05.2007
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Reino, Mart *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 21.01.1998
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Reinson, Kristi *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 13.08.2007
seoses lapsehoolduspuhkusega
- Rimmel, Haide *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 14.12.1999
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Rohtla, Elen *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 01.05.2007
seoses tööleasumisega õigusharidust
nõudval töökohal
- Rüütel, Andres *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 16.01.2004
seoses haigusega

S

- Sigal, Anton *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 18.03.2007
seoses tööleasumisega õigusharidust
nõudval töökohal
- Siigur, Erik *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 01.01.2002
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Siil, Marko *vandeadvokaadi vanemabi*
liikmesus peatatud alates 01.08.2005
seoses tööleasumisega õigusharidust
nõudval töökohal

- Sillaots, Heli *vandeadvokaadi abi.*
liikmesus peatatud alates 17. 10.1996
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Sillaots, Meris *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 01.11.1996
seoses avalikku teenistusse astumisega
- T**
- Tamme, Marge *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 28.11.2007
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Tammekivi, Margus *vandeadvokaadi vanemabi*
liikmesus peatatud alates 16.10.2000
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Tammiksaar, Urmas *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 26.02.2007
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Teder, Klen *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 01.05.2004
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Teeveer, Rutt *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 03.09.2001
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Tiganik Raul *vandeadvokaadi vanemabi*
liikmesus peatatud alates 29.03.1999
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Tiislär, Marko *vandeadvokaadi vanemabi*
liikmesus peatatud alates 01.04.2005
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Tikan Kirsti *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 29.10.2007
seoses tööleasumisega õigusharidust
nõudval töökohal
- Tikk, Eneken *vandeadvokaadi vanemabi*
liikmesus peatatud alates 23.05.2006
seoses avalikku teenistusse astumisega

- Tombak, Epp *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 16.11.1998
- Toom, Marit *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 17.04.2006
seoses lapsehoolduspuhkusega
- Treier, Thea *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 01.11.2001
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Tõrs, Mari-Liis *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 01.10.2003
seoses avalikku teenistusse astumisega

U

- Uibokand, Anneli *vandeadvokaadi vanemabi*
liikmesus peatatud alates 02.10.2001
seoses õpingutega
- Ulst, Jaanika *vandeadvokaadi vanemabi*
liikmesus peatatud alates 20.11.2006
seoses tööleasumisega õigusharidust
nõudval töökohal
- Uritam, Anu *vandeadvokaat*
liikmesus peatatatud alates 01.01.2007
seoses avalikku teenistusse astumisega

V

- Vainomaa, Madis *vandeadvokaadi abi*
liikmesus peatatud alates 03.09.2001
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Vanaaseme, Vallo *vandeadvokaadi vanemabi*
liikmesus peatatud alates 01.04.1998
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Vearing, Uno *vandeadvokaadi vanemabi*
liikmesus peatatud alates 05.01.2004
seoses avalikku teenistusse astumisega

- Veeroos, Merle** *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 14.05.2007
seoses tööleasumisega õigusharidust
nõudval töökohal
- Viira, Kadi** *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud 01.01.2001
seoses avalikku teenistusse astumisega
- Viitas, Lembit** *vandeadvokaat*
liikmesus peatatud alates 10.10.2006
seoses haigusega

